

Karttunen Selja & Klasila Saku

**SOSIAALI- JA TERVEYSALAN OPISKELIJOIDEN AJATUKSIA AMMATTIIN
VALMISTUMISESTA TYÖTAISTELUIDEN AIKANA JA SEN JÄLKEEN**

Laadullinen opinnäytetyö

**SOSIAALI- JA TERVEYSALAN OPISKELIJOIDEN AJATUKSIA AMMATTIIN
VALMISTUMISESTA TYÖTAISTELUIDEN AIKANA JA SEN JÄLKEEN**

Laadullinen opinnäytetyö

Karttunen Selja & Klasila Saku
Opinnäytetyö
Syksy 2023
Hoitotyön tutkinto-ohjelma
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu
Hoitotyön tutkinto-ohjelma, sairaanhoitaja

Tekijät: Karttunen Selja & Klasila Saku

Opinnäytetyön nimi: Sosiaali- ja terveysalan opiskelijoiden ajatuksia ammattiin valmistumisesta työtaisteluiden aikana ja sen jälkeen

Työn ohjaaja: Mäkikangas Virpi

Työn valmistuslukukausi ja -vuosi: Syksy 2023

Sivumäärä: 45 + 3 liitettä

Sosiaali- ja terveysalalla on viime vuosina ollut haasteita hoitajapulan ja työolosuhteiden osalta. Tutkimuksessa käsitellään vuoden 2022 työtaisteluita eli kunta-alan työmarkkinaneuvotteluita, joilla pyrittiin ratkomaan hoitajapulaa Suomessa. Työmarkkinakiistan osapuolina olivat hoitajien ammattiliitot Tehy ja SuPer sekä työnantajapuolina kunta- ja hyvinvointialueyönantajat KT. Neuvotte- luissa ammattiliittojen kärkitavoitteita olivat alan veto- ja pitovoimaa turvaavat palkankorotukset sekä oma palkkaohjelma. Lisäksi he tavoittelivat myös useita parannuksia työehtoihin. Työtaiste- luita hankaloitti maan hallituksen toimet ja pitkittyneet neuvottelut KT:n kanssa.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kartoittaa ja kuvailla sote- eli sosiaali- ja terveysalan opiskelijo- den ajatuksia työtaisteluiden vaikutuksista opiskelumotivaatioon ja ammattiin valmistumiseen. Ta- voitteenä oli tuottaa kattava ja selkeä kuvaus työtaisteluiden vaikutuksista opiskelijoiden opintojen etenemiseen, valmistumisaikatauluihin ja valmistumisen jälkeisiin urasuunnitelmiin. Opinnäytetyö kertoo alan vetovoimaisuudesta opiskelijälähtöisestä näkökulmasta. Opinnäytetyö oli kvalitatiivi- nen eli laadullinen tutkimus. Aineisto kerättiin teemahaastatteluina ryhmissä (n=7). Haastattelut litteroitiin, jonka jälkeen opiskelijoiden haastattelut analysoitiin induktiivista sisällönanalyysia käyt- täen.

Sisällönanalyysissä tunnistettiin useita opiskeluun ja valmistumiseen liittyviä asioita. Työtaistelui- den tapahtumat vaikuttivat opiskelijoiden opintojen etenemiseen, opiskelumotivaation ja alan hou- kuttavuuteen. Lähes kaikilla opiskelijoilla oli jossakin vaiheessa työtaisteluita ollut ajatuksia alan- vaihdosta, mikä kertoo epävarmuuden ja tyytymättömyyden lisääntymisestä opiskeltavaa alaa kohtaan. Yleinen negatiivinen keskustelu alasta sekä opiskelijoiden epämiellyttävä kohtaaminen laskivat motivaatiota opiskella alaa. Hallituksen toimet työtaisteluiden aikana aiheuttivat huolta alan arvostuksesta. Aineistossa korostui tuen merkitys opinnoissa, joka oli jäänyt vähäiseksi sekä koulussa että harjoitteluissa. Alan vetovoimaisuus näyttäytyi heikkona työhyvinvoinnin ja yhteis- kunnallisten haasteiden vuoksi. Tulevaisuuteen suhtauduttiin huolestunein ajatuksin ja opiskelijat kokivat, että hoitoalalta tulisi jakaa myös positiivisia kokemuksia negatiivisten rinnalle.

Opinnäytetyön tulosten perusteella voidaan todeta, että työtaistelut ovat lisänneet epävarmuutta ja heikentäneet opiskelijoiden kokemaa tukea ja motivaatiota alalla. Alan vetovoimaisuutta voidaan parantaa kiinnittämällä huomiota työolosuhteisiin, opiskelijatukeen ja alan positiiviseen markkinoin- tiin yhteistyössä koulutusorganisaatioiden ja työnantajan kanssa.

Asiasanat: työtaistelut, valmistuminen, opiskelumotivaatio, työolot, hoitotyö ja induktiivinen sisäl- lönanalyysi

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree Programme in Nursing, Option of nurse

Authors: Karttunen Selja & Klasila Saku

Title of thesis: Thoughts of social and healthcare students on graduating during and after labor disputes

Supervisor: Mäkikangas Virpi

Term and year when the thesis was submitted: Autumn 2023

Number of pages: 45 + 3 appendices

In recent years, the social and healthcare sector in Finland has faced challenges related to nursing shortages and working conditions. The study explores the 2022 labor disputes in the municipal sector, aimed at addressing the nursing shortage in Finland. The negotiating parties included nursing unions Tehy and SuPer, representing employees, and employer representatives KT from municipal and welfare areas. The unions' key goals were securing salary increases to enhance the sector's attractiveness and implementing a separate salary program. They also sought various improvements to working conditions. The labor disputes were further complicated by the government's actions and prolonged negotiations with KT.

The thesis was qualitative research. The purpose of the thesis was to examine and describe the thoughts of social and healthcare students on the impact of labor disputes on their study motivation and graduation. The goal was to provide a comprehensive and clear description of how the disputes affected students' academic progress, graduation timelines, and post-graduation career plans. The thesis offers a student-centric perspective on the sector's attractiveness. The data was collected through theme interviews in groups (n=7), transcribed, and analyzed using inductive content analysis.

The analysis identified several aspects related to studying and graduating. The events of the labor disputes influenced students' academic progress, study motivation, and the overall attractiveness of the field. Nearly all students, at some point, contemplated changing their field of study, indicating increased uncertainty and dissatisfaction with the sector. Widespread negative discourse about the industry and unpleasant encounters with students reduced motivation to study in the field. Government actions during the labor disputes raised concerns about the appreciation of the industry. The data emphasized the importance of support in studies, which had been lacking both in school and during internships. The sector's attractiveness appeared weak due to challenges in well-being at work and societal issues.

Based on the thesis results, it can be concluded that labor disputes have increased uncertainty and diminished support and motivation among students in the field. Improving the sector's attractiveness requires addressing working conditions, enhancing student support, and positive marketing efforts through collaboration between educational institutions and employers.

Keywords: Industrial actions, study motivation, graduation, working conditions, health care nursing and inductive content analysis

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	TYÖTAISTELUT, MOTIVAATION MUUTOKSET SEKÄ PYSYVYYS ALALLA	8
	2.1 Opiskelumotivaatio	8
	2.2. Työmotivaatio	9
	2.3. Työtaistelut ja ammattiliitot.....	10
3	TUTKIMUKSEN TARKOITUS, TAVOITE JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	13
4	TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN.....	15
	4.1 Tutkimusmetodologia	15
	4.2 Aineiston keruu.....	16
	4.3 Ryhmähaastatteluiden suunnittelu ja toteutus	17
	4.4 Aineiston sisällönanalyysi.....	18
5	OPINNÄYTETYÖN TULOKSET	21
	5.1 Opiskelijan ura- ja opintoaikeet	21
	5.2 Ajatuksia työtaisteluista	23
	5.3 Opintoihin vaikuttavat tekijät.....	25
	5.4 Opiskelumotivaatioon vaikuttavat tekijät.....	27
	5.5 Tuki ja ohjaus opinnoissa	28
	5.6 Työolot tulevaisuudessa	29
	5.7 Alan vetovoimaisuus	31
6	POHDINTA	33
	6.1 Tulosten tarkastelu ja johtopäätökset	33
	6.2 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	37
	6.3 Tutkimusprosessi ja ammatillinen kasvu	39
	6.4 Tulosten hyödynnettävyys ja jatkotutkimushaasteet.....	40
	LÄHTEET	42
	LIITTEET	46

1 JOHDANTO

Hoitoalalla Suomessa on jo pitkään puhuttu hoitajapulasta. Koko maassa hoitajapula on kaksinkertaistunut vuodesta 2021 vuoteen 2023 (Keva 2023). Hoitajapula heijastuu olennaisesti myös tyytyväisyyteen. Talouselämän kyselyn mukaan sairaanhoitajien tyytymättömyys palkkaan ja työoloihin on kasvanut viime vuosina. Eniten tyytymättömyyttä aiheuttaa palkkaus, sillä vastaajien kokemusten mukaan palkka ei nouse, vaikka tehtävien vaativuus kasvaa. (Eronen 2019.)

Opinnäytetyössä tutkittiin työtaisteluita opiskelijälähtöisestä näkökulmasta. Tutkimuksessa käsiteltiin vuoden 2022 työtaisteluita eli kunta-alan työmarkkinaneuvotteluita, joilla pyrittiin ratkomaan hoitajapulaa Suomessa. Työmarkkinakiistan osapuolina olivat hoitajien ammattiliitot Tehy ja SuPer sekä työnantajapuolina kunta- ja hyvinvointialueyönantajat KT. Neuvotteluissa Tehyn ja SuPerin kärkitavoitteita olivat alan veto- ja pitovoimaa turvaavat palkankorotukset sekä oma palkkaohjelma. Lisäksi he tavoittelivat myös useita parannuksia työehtoihin. Neuvotteluja vaikeutti maan hallituksen valmisteleva ja eduskunnan hyväksymä ”pakkotyölaki”, joka rajoitti mahdollisuutta järjestöjen täysimittaisiin työtaistelutoimiin. Neuvottelukierros kesti yli vuoden ja lopullisella SOTE-sopimuksella saatiin neuvoteltua mittavia parannuksia palkkaukseen ja työehtoihin. (Tehy 2022)

Tutkimuksen aihe on ajankohtainen ja siitä ei ole tehty aikaisempia tutkimuksia. Tutkimuksella selviteltiin, onko työtaisteluilla ollut vaikutusta sote-alan opiskelijoiden motivaatioon opiskella ammattia ja valmistua siihen. Opinnäytetyön keskiössä ovat opiskelijoiden omat ajatukset ja tuntemukset aiheesta. Mielenkiinto aiheeseen tuli tutkijoiden omien kokemusten pohjalta, sillä he opiskelivat työtaisteluiden aikana ja valmistuvat pian ammattiin. Lisäksi tutkimuksessa selviteltiin, ovatko työtaistelut jättäneet pysyvän arven opiskelijoihin, jotka ovat tärkeä tulevaisuuden voimavara hoitotyössä, ja joihin alan vetovoima heijastuu ensimmäisten joukossa.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli kartoittaa ja kuvailla sosiaali- ja terveysalan opiskelijoiden ajatuksia työtaisteluiden vaikutuksista opiskelumotivaatioon ja ammattiin valmistumiseen. Tavoitteena oli tuottaa kattava ja selkeä kuvaus työtaisteluiden vaikutuksista opiskelijoiden opintojen etenemiseen, valmistumisaikatauluihin ja valmistumisen jälkeisiin urasuunnitelmiin.

Opinnäytetyö oli kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus ja se toteutettiin teemahaastatteluina ryhmissä. Tutkimus kertoo opiskelijoiden jaksamisesta sekä antaa tietoa alan vetovoimasta opiskelijoiden näkökulmasta. Olisiko jotain tehtävissä, jotta alan vetovoimaa saataisiin lisättyä ja hoitajia

riittäisi myös tulevaisuudessa? Lisäksi tutkimus tuottaa tietoa oppilaitoksille ja työorganisaatioille opiskelijoiden tukemisesta, jotta tulevaisuudessa opiskelijoille voitaisiin antaa parempaa tukea alan kriisin aikana ja alan houkuttelevuus paranisi.

2 TYÖTAISTELUT, MOTIVAATION MUUTOKSET SEKÄ PYSYVYYS ALALLA

2.1 Opiskelumotivaatio

Motivaatio on sisäinen prosessi, joka aktivoi energiaa liikkeelle ja ohjaa ihmisen toimintaa. Hyvä opiskelumotivaatio ilmenee vastuun ottamisena opiskelusta. Mitä motivoituneempi opiskelija on, sitä enemmän hän haluaa opiskella ja suorittaa opintojaan valmiiksi. Oppiminen vaatii runsaasti työtä, mutta mitä enemmän olet motivoitunut, sitä mielekkäämmältä opiskelu tuntuu. (Tampereen Yliopisto, 2019.)

Motivaatio on yksilön käsityksiin, arvopohjaan, havaintoihin, mielenkiinnon kohteisiin ja tekoihin liittyvä ilmiö, joka vaikuttaa olennaisesti siihen, mihin suuntaan opiskelijat pyrkivät ja millaiseen koulutukseen he haluavat osallistua. Opiskelijat ohjaavat omaa motivaatiotaan ja tekevät omia päätöksiään. Kun opiskelija kohtaa haasteita, hän voi muokata omaa opiskelumotivaatiotaan. Yhteisön jäsenten, opettajien ja muiden opiskelijoiden kanssa käytävät vuorovaikutussuhteet ovat tärkeitä opiskelijan motivaation kannalta yhdessä oman toiminnan säätelyn ja pystyvyyden kanssa. (Salmela-Aro 2018: 14–15.)

Opiskelumotivaatioon vaikuttavat tekijät kuten yksilön käsitys oppimiskyvystään, oppimisympäristöön liittyvät seikat, kuten opiskeltava aihe, oppimisympäristön viihtyvyys ja opetuksen taso. Opiskelumotivaation vaihtelut ovat tyypillisiä niin lyhyellä kuin pitkällä aikavälillä. Opiskelutaidoissa ja tottumuksissa voi olla myös puutteita, joiden vuoksi opiskelu ei etene. Tärkeä osa motivoitunutta opiskelua on omien aikataulujen suunnittelu sekä kyky tarttua toimeen asioiden siirtämisen sijasta. Motivaation puute voi liittyä yksittäiseen oppiaineeseen tai oppimistilanteeseen. Jos oppija kokee jonkin asian erityisen hankalaksi tai epämiellyttäväksi, luonnollisesti ajankäytön voi suunnata silloin herkästi muualle kuin opintoihin. Lisäksi jos opiskelusta puuttuu merkityksellisyyden kokemus, voi opiskelumotivaatio olla kadoksissa. Jos esimerkiksi opiskeltava ala ei tunnu omalta tai opiskelija ei koe, että alalle valmistuminen olisi itselle tärkeää niin motivaatiota opiskeluun harvoin löytyy. (Opinvoimala 2022.)

Oppimismotivaatioteoria käsittelee opiskelijan motivaation ja oppimisen välisiä suhteita. Teorian mukaan opiskelijan motivaatioon vaikuttavat sisäiset ja ulkoiset vaatimukset ja voimavarat, ja niiden välinen epäsuhte voi tehdä oppimisesta vaikeaa. Itsemääräämisteoriat on yksi tällä hetkellä suosituimmista oppimismotivaatioteorioista, ja siinä korostetaan opiskelijoiden autonomiaa ja päätöksentekovaltaa opiskelunsa suhteen. Opiskelijat ovat teorian mukaan motivoituneempia, kun heidän sisäiset vaikuttimensa, kuten autonomia, pätevyys, yhteenkuuluvuus ja merkityksellisyys, ovat vahvoja, eikä ulkoisilla kannusteilla tai pakotteilla ole niin suurta vaikutusta. (Salmela-Aro 2018: 11–12.)

Mäenpää tutki väitöskirjassaan sairaanhoitajaopiskelijoiden motivaation säätelyä (MR) itseohjautuvassa oppimisessa (SRL) ja sen liittymistä hyvinvointiin opiskelussa. Tutkimuksessa ilmeni, että sairaanhoitajaopiskelijat voivat kokea muutoksia MR:ssä opintojen aikana; osa parantaa MR-käyttöään ja osalla se voi heikentyä ajan myötä. MR liittyy hyvinvointiin ja menestykseen opinnoissa. Opiskelijat, joilla MR oli korkea, havaittiin korkeampaa sitoutumista, vähemmän uupumuksen oireita ja parempaa akateemista menestystä verrattuna vähemmän kehittyneeseen MR-profiiliin. Opiskelijat käyttivät aktiivisesti useita olennaisia MR-strategioita ja ne vaihtelevat yksilöllisten ja tilannesidonnaisten tekijöiden mukaan. (Mäenpää 2021: 20, 73–82.)

2.2. Työmotivaatio

Työmotivaatiota voidaan kuvata työntekijän toimintaa ohjaavana voimana, joka vaikuttaa ponnistelijien suuntaan, voimakkuuteen ja keston. Se vaikuttaa työntekijän innostukseen, hyvinvointiin sekä työn laatuun ja tehokkuuteen. (Sinokki 2017, 772–773.)

Piilolan tekemän tutkimuksen mukaan palkka vaikuttaa työmotivaatioon monin eri tavoin. Tutkimuksessa havaittiin, että palkan merkitys työmotivaation tekijänä on monimutkainen ja vaikutukset riippuvat muun muassa palkkausjärjestelmän oikeudenmukaisuudesta, palkkauksen avoimuudesta ja palkan korkeudesta. Lisäksi tutkimuksessa havaittiin, että työntekijät arvostavat muitakin tekijöitä kuin pelkkää palkkausta. Esimerkiksi työn haastavuus, vastuu, työilmapiiri ja yhteisön tuki ovat tärkeitä tekijöitä, jotka vaikuttavat merkittävästi työmotivaatioon. Palkan vaikutus työmotivaatioon on kuitenkin suuri ja oikeudenmukaisella ja avoimella palkkausjärjestelmällä voidaan parantaa työntekijöiden motivaatiota ja sitoutumista organisaatioon. Raha on teorian mukaan hygieniatekijä, joka kuitenkin vaikuttaa huonontuneeseen hyvinvointiin sen puuttuessa. Kuitenkin riittävän rahan saavuttaminen ei enää lisää hyvinvointia. Vaikka palkan lisääntyminen hetkellisesti lisääkin työntekijän

tyytyväisyyttä, pitkällä aikavälillä tyytyväisyys palautuu pian entiselle tasolle. (Sinokki 2016, 104–105.) Työmotivaatio heijastaa myös ihmisen pyrkimystä tehdä työtä saavuttaakseen fyysisiä, emotionaalisia, sosiaalisia tai taloudellisia palkkioita. Motivaatio vaihtelee iän, yksilöllisyyden, kykyjen ja ympäristötekijöiden mukaan. Jotkut työntekijät voivat motivoitua rahan vuoksi, kun taas toiset tekevät työtä rakkaudesta ammattiin tai esimerkiksi yrityksen missioon. (Alleydog 2023.)

Herzbergin kaksifaktoriteoriassa (1959) korostetaan, että ulkoiset hygientekijät ja sisäiset motivaatiotekijät vaikuttavat merkittävästi työntekijän motivaatioon. Hygientekijöitä ovat esimerkiksi palkka, työympäristö, esimies- ja työtoverisuhteet, työn järjestelyt ja -olosuhteet. Hygientekijöiden puute johtaa tyytymättömyyteen, kun taas motivaatiotekijöiden lisääminen edistää tyytyväisyyttä. Kaksifaktoriteoria selittää, että työtyytyväisyyteen ja -tyytymättömyyteen vaikuttavat erilaiset tekijät. Motivaatiotekijöihin vaikuttamalla voidaan lisätä henkilön tyytyväisyyttä tietyllä työpaikan osa-alueella, kun taas hygientekijöihin vaikuttamalla voidaan vain poistaa työtyytyväisyyttä heikentäviä tekijöitä. Sama tekijä voi vaikuttaa eri tavalla eri ihmisiin, kuten esimerkiksi palkka, joka voi yhdelle olla tärkeä työtyytyväisyyden lähde, mutta toiselle aiheuttaa työtyytyväisyyden puutetta. Kuitenkin pelkästään hygientekijöihin vaikuttamalla ei yleensä voida saavuttaa pitkäkestoista työtyytyväisyyttä, sillä ne eivät enää aiheuta motivaatiota hygientasolla. Kun yksilöä motivoidaan, on ensin tärkeää poistaa negatiiviset hygientekijät ja sen jälkeen vaikuttaa suoraan yksilön motivaatiotekijöihin. (Lämsä & Hautala 2005, 84-85.)

2.3. Työtaistelut ja ammattiliitot

Työtaisteluilla tarkoitetaan tilanteita, joissa työnantajat tai työnantajajärjestö ja työntekijäjärjestö eivät pääse sopimukseen työehdoista, ja käyttävät painostuskeinoja sopimuksen saavuttamiseksi. Keinoina työntekijäosapuolella voi olla esimerkiksi ylityökielto tai lakko. Ylityökielto on työntekijöiden käyttämä lievempi työtaistelukeino kuin lakko, jossa säännöllisen työajan lisäksi ei tehdä ylityötä. Ylityökielto koskee vain sen julistaman työntekijäliiton jäseniä. Ylityökiellon aikana työntekijöiden on kuitenkin muutoin noudatettava työ sopimuksessa määriteltyjä työvelvoitteita. Lakko on työntekijäosapuolen käyttämä taistelukeino, jossa työntekijät jäävät yhteisellä päätöksellä pois töistä tarkoituksenaan painostaa työnantajaosapuolta. (Suomen yrittäjät)

Tehy ja Super ovat ammattiliittoja, jotka edustavat eri alojen työntekijöitä Suomessa. Tehy on Tehtävien ammattiliitto ry, joka edustaa sosiaali- ja terveysalan ammattilaisia, kuten sairaanhoitajia, lähihoitajia, terveydenhoitajia ja hammashoitajia. Tehy neuvottelee jäsentensä työehdoista ja palkoista

sekä tarjoaa jäsenilleen mm. koulutusmahdollisuuksia, työsuhdeneuvontaa ja oikeusapua. (Tehy) Super on Suomen lähi- ja perushoitajaliitto Super ry, joka puolestaan edustaa lähi- ja perushoitajia eri aloilla, kuten terveyskeskuksissa, sairaaloissa, palvelutaloissa ja kotihoidossa. Super neuvottelee jäsentensä työehdoista ja palkoista sekä tarjoaa jäsenilleen mm. koulutusmahdollisuuksia ja työsuhdeneuvontaa. (Suomen lähi- ja perushoitajaliitto SuPer ry 2020.)

Opinnäytetyö käsittelee Tehyn eli Tehy ry:n työtaisteluita, jotka käynnistyivät maaliskuussa vuonna 2022. Työtaistelujen syynä oli Tehyn ja kuntatyönantajien välillä käytävät neuvottelut hoitajien palkoista ja työehdoista. Tehy ilmoitti aluksi ylityökiellosta, mutta siirtyi nopeasti pidempiin lakkoiskuihin. Ensimmäisen lakon oli tarkoitus alkaa 18.3.2022, mutta työministeri Tuula Haatainen siirsi lakkoa kahdella viikolla, hyväksikäyttäen työriitalain mukaista kahden viikon siirtoaikaa. Lakko alkoi 1.4.2022 ja kosketti kuudessa eri sairaanhoitopiirissä 25 000 sairaanhoitajaa. (Suomen lähi- ja perushoitajaliitto SuPer ry 2022.) Lakko kesti kaksi viikkoa ja päättyi 14.4.2022. Suunnitteilla oli myös toinen lakko, jossa edellisten sairaanhoitopiirien lisäksi olisi lakkoon liittynyt seitsemän uutta sairaanhoitopiiriä. Lakko olisi alkanut 20.4.2022, mutta Tehy perui lakon. Syyksi lakon perumiselle olivat Tehyn suunnittelemat joukkoirtisanoutumiset, jotka olivat vastalauseena STM:n valmistelevalle potilasturvallaille. Joukkoirtisanoutumisten oli määrä astua voimaan viimeistään 1.1.2023, jolloin työntekijät siirtyivät uusiin hyvinvointialueisiin. (Suomen lähi- ja perushoitajaliitto SuPer ry 2022.)

Sosiaali- ja terveysministeriö aloitti potilasturvallisuuden valmistelun 1.4.2022. Viranomaiset ja asiantuntijat pitivät lakiesityksen valmistelua tarpeellisena, koska aluehallintovirastojen saamat tiedot osoittivat, että suojelutyö ja muut työtaisteluun varautumisen keinot eivät riittäneet potilasturvallisuuden varmistamiseen. Jos työtaistelu jatkuisi, ministeriö piti kuitenkin valmiutta antaa potilasturvallisuutta koskeva lakiesitys nopealla aikataululla, jos suojelutyötä koskevissa neuvotteluissa ei onnistuttaisi riittävässä laajuudessa. Tilapäinen potilasturvallisuuslaki oli viimesijainen keino suojelutyön riittävyyden varmistamiseksi ja potilaiden hengen ja terveyden turvaamiseksi. Potilasturvallisuuslaki astui voimaan 19.9.2022, jolloin eduskunta äänesti lain puolesta äänin 109–32. Lain aikana Aluehallintovirastot olisivat voineet keskeyttää tai siirtää mahdollisia ammattijärjestöjen lakkoja ja langettaa uhkasakkoja. (Eduskunta 2022.)

Tehy aloitti kampanjan 21.4.2022, jolla haluttiin tuoda esille potilasturvallisuuden vaarantumiset työpaikoilla. Näitä aiheuttavat puuttuvat työntekijät, liian suuri potilasmäärä suhteessa henkilökuntaan ja riittämätön perehdytys. Aiempina lakkojen aikoina päättäjät huolestuvat potilasturvallisuudesta, mutta nyt Tehy kannusti jäseniään tekemään vaaratilanneilmoituksia aluehallintovirastoon.

(Tehy 2022.) Toukokuussa 2022 aluehallintovirastot ilmoittivat ruuhkautuneensa Tehyn kampanjan takia, mutta arvostelivat sitä, että tämä ei auta potilasturvallisuuden parantamisessa, vaan voi jopa heikentää sitä. Heinäkuun alkuun mennessä aluehallintovirastoihin oli tehty yli 5000 vaaratilanneilmoitusta liittyen Tehyn kampanjaan (Teppo 2019.)

Valtakunnansovittelija antoi sovintoesityksen työriitaan 2.10.2022. Osapuolet vastasivat siihen 3.10. kello 18 mennessä, työntajajärjestö KT sekä työntekijäjärjestöt Super ja Tehy hyväksyivät esityksen ja näin ollen kaikki työtaistelutoimet päättyivät. (Kujala & Rytönen 2022.) Uusi sopimus on voimassa 1.5.2022–30.4.2025. Siinä sovittiin lisäksi, että yleistyöaika tekevät työntekijät voivat nauttia joutuisan ruokailun työpaikalla työaikana 6. maaliskuuta 2023 alkaen. Lisäksi sopimuksessa sovittiin 600 euron kertapalkkiosta henkilöille, jotka olivat työskennelleet 13.3- 15.6.2020 välisenä aikana Covid-19 pandemian aikana riskialttiissa tehtävissä eri terveydenhuollon yksiköissä. SOTE-sopimuksen piirissä työskentelevien tehyläisten tehtäväkohtaisten palkkojen keskiarvo nousee 2022–2027 vähintään 20.9 %. (Kunta- ja hyvinvointialue työnantajat 2022.)

3 TUTKIMUKSEN TARKOITUS, TAVOITE JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli kartoittaa ja kuvailla sote- eli sosiaali- ja terveysalan opiskelijoiden ajatuksia työtaisteluiden vaikutuksista opiskelumotivaatioon ja ammattiin valmistumiseen. Tavoitteena oli tuottaa kattava ja selkeä kuvaus työtaisteluiden vaikutuksista opiskelijoiden opintojen etenemiseen, valmistumisaikatauluihin ja valmistumisen jälkeisiin urasuunnitelmiin.

Tutkimuskysymyksiksi määräytyivät seuraavat kysymykset:

- 1. Millaisia ajatuksia sote-alan opiskelijoilla on muodostunut ammattiin valmistumisesta työtaisteluiden aikana ja sen jälkeen?**
- 2. Miten työtaistelut ovat vaikuttaneet sote-opiskelijoiden motivaatioon opiskella alaa?**
- 3. Miten sote-alan opiskelijat suhtautuvat alan tulevaisuuteen työtaisteluiden jälkeen?**

Ensimmäinen tutkimuskysymys tarkastelee sote-alan opiskelijoiden ajatuksia ja tunteita siitä, miten he kokevat ammattiin valmistumisen työtaisteluiden aikana ja sen jälkeisten tapahtumien jälkeen. Tutkimuksella haluttiin käsitellä sote-alan opiskelijoiden kokemuksia ja näkemyksiä ammattialastaan ja sen työtaisteluista. Taustalla vaikuttavia tekijöitä olivat Suomessa vallitseva hoitajapula (Keva 2023), tyytymättömyys palkkaan ja työoloihin (Eronen 2019), maan hallituksen toimet työtaisteluiden aikana sekä sopimus työnantajaliiton kanssa (Tehy). Tavoitteena oli tutkia, ovatko työtaistelut vaikuttaneet opiskelijoiden näkemyksiin ammattiin valmistumisesta, ja jos ovat, millaisia vaikutuksia niillä on ollut.

Toinen tutkimuskysymys tarkastelee työtaisteluiden vaikutuksia sote-opiskelijoiden motivaatioon opiskella alaa. Alan työtaistelut voivat vaikuttaa opiskelijoiden motivaatioon monella tapaa, esimerkiksi vähentämällä opiskelijoiden kiinnostusta alaa kohtaan tai aiheuttamalla epävarmuutta alan tulevaisuudesta. Koulutusvalintaan ja opintojen merkityksellisyyteen liittyvillä epävarmuustekijöillä on yhteyksiä opintojen keskeyttämisaikomuksiin jo opintojen alkuvaiheissa (Kunttu ym. 2021, 188). Toisaalta, jos opiskelijat kokevat, että heidän opintojaan ja tulevaa työllistymistään tuetaan työtaisteluissa, se voi myös vahvistaa heidän sitoutumistaan alaan ja parantaa motivaatiota. Tämä kysymys voi auttaa ymmärtämään, miten ulkoiset tekijät voivat vaikuttaa opiskelijoiden motivaatioon ja miten alalla vallitsevat olosuhteet voivat vaikuttaa alan tulevaisuuteen.

Kolmas tutkimuskysymys tarkastelee sote-alan opiskelijoiden suhtautumista alan tulevaisuuteen työtaisteluiden jälkeen. Kysymys lisää ymmärrystä siitä, kuinka hyvin opiskelijat ovat tietoisia alan

muutoksista, tulevaisuuden haasteista ja mahdollisuuksista. Opiskelijoiden näkemykset alan tulevaisuudesta voivat myös antaa viitteitä siitä, millaisia odotuksia tulevilla alan ammattilaisilla on, ja millaisia tarpeita tulee huomioida koulutuksessa ja työllistymisessä. Lisäksi kysymys voi auttaa tunnistamaan mahdollisia huolenaiheita tai haasteita, joita opiskelijat saattavat kohdata alan tulevaisuuden suhteen ja siten auttaa kehittämään strategioita näiden haasteiden käsittelemiseksi.

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

4.1 Tutkimusmetodologia

Kvalitatiivisessa eli laadullisessa tutkimuksessa lähtökohtana on todellisen elämän kuvaaminen. Pyrkimyksenä on tutkia kohdetta mahdollisimman kokonaisvaltaisesti ja löytää tai paljastaa tosiasioita toisin kuin todentaa jo olemassa olevia väittämiä. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa ihmistä suositetaan tiedon keruun instrumenttina ja aineiston hankinnassa suositetaan metodeja, joissa tutkittavien näkökulmat ja äänet pääsevät esille. Tutkimuksen kohdejoukko valitaan tarkoituksenmukaisesti ja tapauksia käsitellään ainutlaatuisina sekä tulkitaan aineistoa sen mukaisesti. (Hirsijärvi, Remes, Sajavaara 2009: 161, 164.) Tutkimuksessa haluttiin kartoittaa ja kuvailla opiskelijoiden omia tuntemuksia työtaisteluiden vaikutuksista opiskelumotivaatioon ja ammattiin valmistumiseen. Tutkijoiden mielenkiinto kohdistui jokaisen haastateltavan yksilöllisiin ja ainutlaatuisiin kokemuksiin, sillä tutkimuksen keskiössä olivat haastateltavat opiskelijat. Laadullinen tutkimus antaa tutkimukselle parhaat lähtökohdat tutkia aihetta, koska se soveltuu hyvin aiheiden tutkimiseen, joista ei ole paljoa aiempaa tutkimustietoa (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2013: 66).

Eettisesti hyvässä tutkimuksessa noudatetaan hyvää tieteellistä käytäntöä ja lähtökohtana on ihmisarvon kunnioittaminen. Tutkimuksessa osallistujien itsemääräämisoikeutta pyritään kunnioittamaan antamalla heille mahdollisuus päättää tutkimukseen osallistumisesta. Osallistujien tulee antaa perehtyneesti annettu suostumus tutkimukseen osallistumisesta. Osallistujille selvitetään muun muassa tutkimuksen tärkeät näkökohdat siitä, mitä tulee tapahtumaan tai mitä saattaa tapahtua tutkimuksen kuluessa. (Hirsijärvi, Remes, Sajavaara 2009: 23-25.) Tutkimuksen toteutuksessa opiskelijoille kerrottiin avoimesti tutkimuksen tarkoituksesta ja tavoitteesta sekä tutkimustavasta ja siitä, mihin tutkimusta käytetään. Opiskelijoilta kerättiin sekä kirjallisesti että suullisesti lupa äänittää keskustelu ja käyttää saatua materiaalia hyödyksi tutkimuksessa. Ennen teemahaastattelua osallistujille lähetettiin sähköpostitse haastattelun teemakeskustelurunko (LIITE 1). Sen avulla haastateltavat tiesivät, mitä teemoja haastattelussa on ja he pystyivät valmistautumaan halutessaan haas-

tatteluun ennakkoon. Sähköpostissa oli lisäksi liitteenä kysymys suostumuksesta osallistua tutkimukseen, ja tutkijoiden vapaudesta käyttää kerättyä haastattelumateriaalia tutkimuksessa. Osallistujat antoivat tähän kirjallisen kuittauksen hyväksymisestä.

Luotettavuutta haastattelussa saattaa heikentää se, että haastattelussa on taipumus antaa sosiaalisesti suotavia vastauksia. Tämä voi näkyä haastattelussa mm. esiintymisenä ”hyvänä kansalaisena”, joka seuraa ajankohtaisia asioita ja osallistuu yhteisten asioiden hoitoon. Sen sijaan henkilökohtaisista heikkouksista ja taloudellisesta tilanteesta, kuten tuloista halutaan mieluummin vaieta. Lisäksi haastateltava voi kokea haastattelutilanteen itseään uhkaavaksi tai pelottavaksi, joka voi vaikuttaa negatiivisesti tutkimuksen tuloksiin. (Hirsijärvi, Remes, Sajavaara 2009, 206.) Siksi onkin tärkeää, että haastattelutilanteesta luotaisiin rento ja turvallinen, ja että haastateltava tuntisi olonsa mahdollisimman mukavaksi.

Lisäksi haastattelumuotona ryhmähaastattelulla on sekä myönteisiä että kielteisiä vaikutuksia tutkimuksen luotettavuuteen. Ryhmässä saattaa olla vallitsevia henkilöitä, jotka pyrkivät ohjaamaan keskustelun suuntaa ja ryhmä saattaa estää ryhmän kannalta epäedullisten asioiden ilmaantumisen. Toisaalta ryhmä voi auttaa asioiden muistamisessa ja väärinymmärrysten korjaamisessa. Nämä asiat tulee ottaa huomioon arvioitaessa tutkimuksen luotettavuutta ja tehtäessä johtopäätöksiä. (Hirsijärvi, Remes, Sajavaara 2009, 211.)

4.2 Aineiston keruu

Tutkimuksessa käytettiin aineistonkeruumenetelmänä teemahaastattelua ryhmähaastatteluna. Haastattelun erottava piirre muihin tiedonkeruumenetelmiin verrattuna on se, että se toteutetaan suorassa kielellisessä vuorovaikutuksessa tutkittavan henkilön kanssa, mikä mahdollistaa joustavuuden aineiston keräämisessä (Hirsijärvi, Remes, Sajavaara 2009, 204). Haastattelussa korostetaan ihmistä tutkimustilanteen subjektina ja annetaan hänelle vapaudet tuoda esille itseään koskevia asioita. Haastattelun etuna on myös se, että vastaajiksi suunnatut henkilöt saadaan usein tutkimukseen mukaan ja heidät on mahdollista tavoittaa helposti myöhemminkin, jos tulee esimerkiksi tarpeen täydentää aineistoa. Toisaalta haastattelu vie aikaa, edellyttää huolellista suunnittelua sekä kouluttautumista haastattelijan rooliin ja tehtäviin. Haastattelulla tavoitellaan mahdollisimman luotettavia ja päteviä tietoja, jonka vuoksi puhutaan tutkimushaastattelusta. Teemahaastattelua, pidetään lomake- ja avoimen haastattelun välimuotona. Sille tyypillisiä piirteitä ovat haastattelun

aihepiirien eli teema-alueiden tietäminen ennakkoon, mutta kysymysten tarkka muoto ja järjestys puuttuu. (Hirsijärvi, Remes, Sajavaara 2009, 204-208.)

Ryhmähaastattelu mahdollistaa tiedon keruun usealta henkilöltä samanaikaisesti, mikä lisää haastattelun tehokkuutta. Tavallisimmin teemahaastattelut ryhmähaastatteluina toteutettuna kestävät tunnista kahteen tuntiin. Sekä puheliasiin että niukkasanaisiin haastateltaviin tulee varautua. Tutkimusten mukaan ryhmän koko on suositeltavaa rajoittaa kahteen tai kolmeen haastateltavaan kerrallaan, koska suuremmissa ryhmissä äänitettäessä haastateltavien äänet saattavat sekoittua toisiinsa ääninauhaa kuunneltaessa. Haastatteluiden käytännön toteuttamiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota, sillä haastateltavien kanssa tulee sopia ajoissa haastatteluajankohdasta ja haastattelijoilla tulee perehtyä rooliinsa keskustelun avaajana ja dialogin ohjaajana. (Hirsijärvi, Remes, Sajavaara 2009, 210–211.)

Tutkimuksen haastatteluihin pyrittiin saamaan haastateltavia sote-alan opiskelijoita, jotka olivat opinnoissaan eri vaiheessa. Erivaiheisuus opinnoissa luo rikkautta keskusteluihin, sillä opintoihin kiinnittyminen vaikuttaa oleellisesti motivaatioon opiskella ja jatkaa opintoja (Kunttu, ym. 2021, 187.) Lisäksi se tarjosi tutkimukselle lisää näkökulmia, sillä se mahdollisti esimerkiksi työtaisteluiden aikaan aloittaneiden ja pian valmistuvien opiskelijoiden ajatusten vertailun. Haastatteluissa ryhmän koko oli kaksi tai kolme henkilöä, ja ryhmähaastatteluita järjestettiin yhteensä kolme. Tutkimukseen osallistui yhteensä seitsemän sote-alan opiskelijaa. Ennakkoon opiskelijoille lähetettiin sähköpostiviesti halukkuudesta osallistua tutkimukseen. Sähköpostiviestistä pyrittiin muodostamaan mahdollisimman houkutteleva, jotta mahdollisimman monet opiskelijat olisivat lukeneet sen ja ilmaisseet halukkuudesta osallistua tutkimukseen. Lisäksi viestin ulkoasua mietittäessä kiinnitettiin huomioita viestin visuaaliseen ulkoasuun ja helppolukuisuuteen.

4.3 Ryhmähaastatteluiden suunnittelu ja toteutus

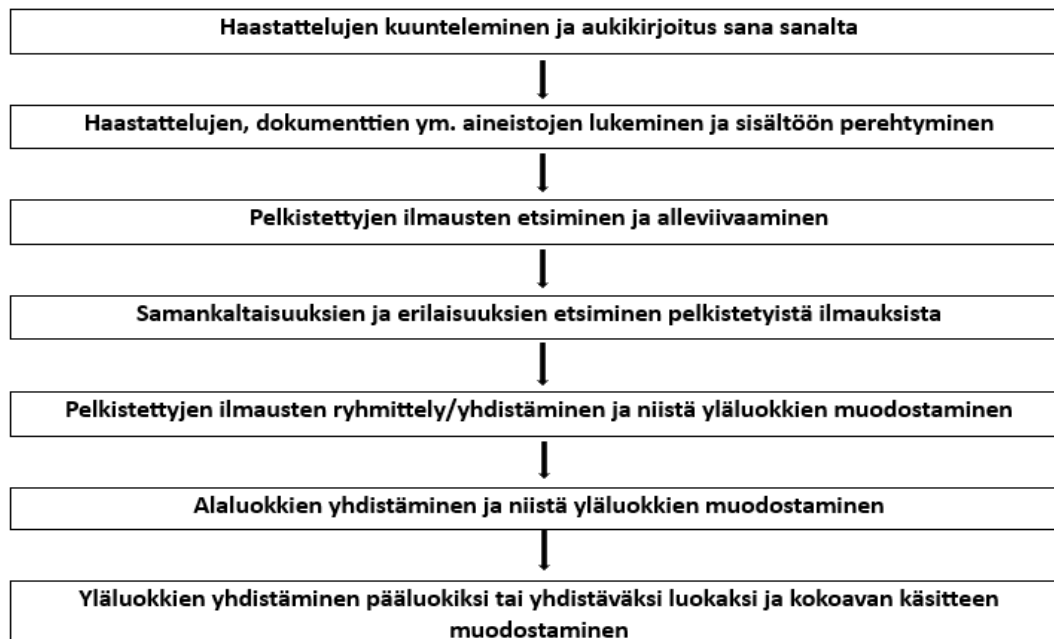
Haastattelut toteutettiin toisen tutkijan asunnon kerhotiloissa, joka tarjosi hyvät puitteet keskeytymättömälle, avoimelle ja luotettavalle keskustelulle. Tila varattiin etukäteen, kun haastatteluajankohdat tarkentuvat. Haastatteluihin valmistauduttiin tekemällä keskustelurunko keskeisistä keskusteltavista asioista, jotta keskustelu soljui hyvin eteenpäin ja pysyi halutuissa raameissa. Lisäksi asiantuntijarooliin valmistauduttiin työtaisteluiden tapahtumien selostajana ja keskustelun ylläpitä-

jänä. Äänitykset tehtiin matkapuhelimilla ja haastattelut äänitettiin kahdella eri laitteella, jotta aineisto varmasti pysyi tallessa. Haastatteluun osallistujille tarjottiin maittavat pullakahvit haastattelun yhteydessä kiitoksena tutkimukseen osallistumisesta.

Haastattelua varten tehtiin haastattelukysymyksiin liittyen erilaisia apukysymyksiä, joiden avulla saatiin paremmin ja selkeämmin tietoa halutuista asioista. Haastattelussa kysyttiin opiskelijoiden muistikuvia yleisesti työtaistelusta ja sen aikaisesta opiskelusta sekä työtaisteluiden vaikutuksesta opiskelijoiden opiskelumotivaatioon, opintojen aikatauluun ja alalle jäämiseen. Lisäksi tiedusteltiin muun muassa työtaisteluiden vaikutuksesta kesätöiden ja harjoitteluiden työilmapiiriin. Haastatteluun valmistautuessa hankalaksi koitui etukäteen miettiä laajoja ja toisaalta kohdistuneita haastattelukysymyksiä, joilla saada tutkimuksen teemoihin liittyen tarpeeksi tietoa. Pohdintaa aiheutti myös siitä, syntyykö aiheesta ollenkaan keskustelua tai ajautuuko keskustelu täysin raiteelta aiheisiin, jotka eivät liity haastatteluteemoihin. Haastattelutilanteet kuitenkin sujuivat ennako-odotuksia paremmin ja haastateltavien kanssa saatiin aikaan hyviä ja aiheeseen liittyviä vuorovaikutuksellisia keskusteluja. Varsinkin litterointivaiheessa ja haastattelumateriaalia läpikäydessä kävi selväksi, että tutkimuskysymyksiin oli saatu vähintään riittävästi tietoa.

4.4 Aineiston sisällönanalyysi

Ennen aineiston analysointia haastattelut litteroitiin Word-sovelluksen avulla nauhurista tekstiksi. Litterointi tarkoittaa aineiston puhtaaksi kirjoittamista sanasanaisesti (Hirsijärvi, Remes, Sajavaara 2009, 222.) Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä eli induktiivisessa sisällönanalyysissä aineisto kuvaa tutkittavaa ilmiötä ja analyysin tarkoituksena on muodostaa sanallinen ja selkeä kuvaus tutkittavasta ilmiöstä. Analyysiä kuvataan karkeasti kolmivaiheiseksi prosessiksi: 1) aineiston pelkistäminen, 2) aineiston ryhmittely ja 3) teoreettisten käsitteiden luominen. Pyrkimyksenä on tiivistää hajanainen aineisto yhtenäiseen ja mielekkääseen muotoon kadottamatta sen sisältämää tietoa. Analyysi mahdollistaa selkeiden ja luotettavien johtopäätösten tekemistä tutkittavasta ilmiöstä. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 122.) Sisällönanalyysin tekemisessä noudatetaan seuraavaa kaaviota:

KUVIO 1. Aineistolähtöisen sisällönanalyysin eteneminen. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 123.)

Aineiston analyysi aloitettiin kirjoittamalla puhtaaksi Word-sovelluksen avulla tekemä äänitiedostojen esilitterointi. Word-sovellus avasi haastattelun äänitiedostosta tekstiksi, mutta lopullinen haastattelujen litterointi vaati tutkijoilta aineiston uudelleen kuuntelua ja puhtaaksi kirjoittamista. Aineistosta erotettiin samankaltaiset tai yhteiset piirteet, jotka yhdistettiin eri tasoisin luokkiin. Luokittelu toteutettiin induktiivisesti, perustuen haastatteluissa ilmeneviin alkuperäisiin ilmaisuihin. Käytännössä haastatteluaineistoa käytiin läpi useita kertoja ja sieltä etsittiin erilaisia suoralainauksia, joista pelkistettiin niiden keskeinen sanoma. Samankaltaiset ja useasti esille nousseet aiheet koottiin yhteen ja jaoteltiin selkeyttämisen vuoksi väreittäin eri ryhmiin, sekä niille muodostettiin alaluokat. Useasti esille nousseita aiheita alaluokkatasolla olivat esimerkiksi sote-alan arvotus sekä alanvaihtoajatukset. Ensimmäisen luokittelun tekemisen jälkeen tarkasteltiin alaluokkien välisiä yhteisiä tekijöitä, joiden avulla alaluokat sijoiteltiin sopiviin yläluokkiin ja lopulta pääluokkiin.

Alaluokat, jotka kuvasivat opiskelijoiden alanvaihtoajatuksia, yhdistettiin yläluokkaan “Opintojen vaiheeseen ja uravalintaan liittyvät ajatukset”. Työilmapiiriin ja työoloihin liittyvät alakategoriat yhdistettiin yläluokkaan “Ajatuksia alan työoloista ja työympäristöstä”. Alaluokat, jotka koskivat opiskelijoiden kokemuksia oman alan arvostuksesta ja odotuksista alalle valmistumiseen, yhdistettiin yläluokkaan “Opiskelijan valmistumiseen liittyvät tunnekokemukset ja asenteet”. Nämä kolme yläluokkaa yhdistettiin edelleen pääluokkaan “Opiskelijan ura- ja opintoaiheet”. Hallituksen toimiin ja

niihin heränneisiin ajatuksiin liittyvät alaluokat yhdistettiin yläluokan “Ajatukset hallituksen toimista työtaisteluiden aikana” alle. Hoitajien palkkaukseen liittyvät kolme alaluokkaa yhdistettiin yläluokan “Ajatukset palkkauksesta työtaisteluiden jälkeen” alle. Nämä kaksi yläluokkaa yhdistettiin pääluokkaan “Ajatuksia työtaisteluista”.

Alaluokat, jotka liittyivät opiskelijoiden huoleen opiskeluiden lykkääntymisestä työtaisteluiden vuoksi, yhdistettiin yläluokan “Työtaisteluiden vaikutus opintojen aikatauluun” alaisuuteen. Tämä yläluokka yhdistettiin pääluokkaan “Opintoihin vaikuttavat tekijät”. Alaluokat, joissa tuli esille opiskelijoiden kokema negatiivinen kohtaaminen sekä heikon työilmapiirin vaikutus opiskelijan motivaatioon, yhdistettiin yläluokan “Opiskelijan kohtaamisen vaikutus opiskelumotivaatioon” alle. Yleiseen valtakunnalliseen keskusteluun ja sosiaalisessa mediassa työtaisteluista käytyyn keskusteluun liittyvät asiat yhdistettiin “Yhteiskunnallisten keskustelujen vaikutus opiskelumotivaatioon” yläluokan alle. Nämä kaksi edellä mainittua yläluokkaa yhdistettiin edelleen pääluokkaan “Opiskelumotivaatioon vaikuttavat tekijät”. Haastatteluissa esille tulleet opiskelijoiden kokemukset tuen saamiseen koulusta tai muualta työtaisteluiden aikana yhdistettiin yläluokan “Tuen merkitys opinnoissa” alle. Alaluokat, jotka liittyivät opiskelijoiden kokemuksiin harjoitteluissa saamaan ohjaukseen tai tukeen, yhdistettiin yläluokkaan “Kokemuksia ohjauksen laadusta ja tuesta harjoitteluissa”. Nämä kaksi edellä mainittua yläluokkaa yhdistettiin pääluokan “Tuki ja ohjaus opinnoissa” alle.

Alaluokat, jotka liittyivät opiskelijoiden haastatteluissa tuomiin huoliin liittyen työvoiman ja kokemustiedon säilymiseen sosiaali- ja terveysalalla tulevaisuudessa yhdistettiin yläluokan “Työvoiman ja -tiedon haasteet tulevaisuudessa” alle. Seuraavat alaluokat, jotka liittyivät huoleen alan työoloista ja työntekijöiden jaksamisesta yhdistettiin yläluokkaan “Työhyvinvoinnin haasteet tulevaisuudessa”. Alaluokat, jotka liittyivät alan yhteiskunnallisiin haasteisiin, yhdistettiin yläluokan “Yhteiskunnalliset haasteet hoitoalalla” alle. Nämä kolme yläluokkaa liitettiin pääluokan “Työolot tulevaisuudessa” alle. Alaluokat, jotka käsittelivät median sekä sosiaalisen median luomaa kuvaa alasta, yhdistettiin yläluokan “Median vaikutus alan vetovoimaisuuteen” alle. Alaluokat, jotka liittyivät haastateltavien esille tuomaan ajatukseen, että sote-alalta pitäisi tuoda enemmän julkisuuteen alan hyviä puolia sekä työntekijöiden positiivisen suhtautumisen alalla tulevaisuudessa työskentelyyn, liitettiin yläluokan “Positiivisen työotteen vaikutus alan työhön ja työn vetovoimaisuuteen” alle. Nämä edellä mainitut kaksi yläluokkaa yhdistettiin pääluokan “Alan vetovoimaisuus” alle.

5 OPINNÄYTETYÖN TULOKSET

5.1 Opiskelijan ura- ja opintoaikeet

Alaluokka	Yläluokka	Pääluokka
Lisääntyneet alanvaihtoajatukset	Opintojen vaiheeseen ja uravalintaan liittyvät ajatukset	Opiskelijan ura- ja opintoaikeet
Opintojen keskeyttäminen		
Opintojen vaiheen vaikutus alanvaihtoon		
Alalle jäämisen kyseenalaistaminen		
Hoitajapulan vaikutukset työoloihin	Ajatuksia alan työoloista ja työympäristöstä	
Työilmapiirin heikentyminen työtaisteluiden aikana		
Työn kuormittavuus		
Oman ammatin arvostamisen vähentyminen	Opiskelijan valmistumiseen liittyvät tunnekokemukset ja asenteet	
Tunteet alalle valmistumisesta		
Myönteinen suhtautuminen alalle valmistumiseen		

KUVIO 2. Pääluokka opiskelijan ura- ja opintoaikeet

Pääluokka Opiskelijan ura- ja opintoaikeet muodostui seuraavista yläluokista; opintojen vaiheeseen ja uravalintaan liittyvät ajatukset, ajatuksia alan työoloista ja työympäristöstä ja opiskelijan valmistumiseen liittyvät tunnekokemukset ja asenteet. Yläluokat muodostuivat kymmenestä eri alaluokasta, joita olivat lisääntyneet alanvaihtoajatukset, opintojen keskeyttäminen, opintojen vaiheen vaikutus alanvaihtoon, alalle jäämisen kyseenalaistaminen, hoitajapulan vaikutukset työoloihin, työilmapiirin heikentyminen työtaisteluiden aikana, työn kuormittavuus, oman ammatin arvostamisen vähentyminen, tunteet alalle valmistumisesta ja myönteinen suhtautuminen alalle valmistumiseen.

“-- alkoi katsomaan niinku netistä, että miten koodataan ja vastaavaa jos vaihtaisi vähän parempi palkkaseen työhön.”

“Valehtelin jos sanoisin, etteikö työtaistelut ois vaikuttanu mun ajatuksiin ja kokemuksiin alalle jäämisestä.”

Haastatteluissa toistui opiskelijoiden ajatukset alanvaihdosta. Opiskelijoiden lisääntyneet alanvaihtoajatukset näkyivät keskusteluissa lisääntyneenä pohdintana opintojen keskeyttämisestä ja alanvaihdosta. Opiskelijoiden opiskelukavereista monet olivat jättäneet opiskelut kesken ja vaihtaneet toiselle alalle. Ennen työtaisteluita oli itsestään selvää, että opiskelija suorittaisi tutkinnon loppuun, mutta alan tilanne ja työtaisteluiden tapahtumat saivat kyseenalaistamaan opiskelijan alavalintaa.

“-- siinä vaiheessa, kun olisi alkumetreillä, niin olisi varmasti mennyt sinne toiseen paikkaan.”

Loppuvaiheen opiskelijat kokivat kuitenkin, että opintojen vaiheella oli vaikutusta lopulliseen päätökseen alanvaihdosta. Opintojen ollessa alkuvaiheessa opintojen keskeyttäminen olisi ollut ajankohtaisempaa, kuin pian valmistuessa alalle. Yksi opiskelijoista koki, että hän on panostanut uralleen jo niin paljon, että perääntyminen opintojen loppuvaiheessa ei ole enää vaihtoehtona. Lisäksi haastatteluissa tuli ilmi, että kiinnostuneisuus toisesta alasta olisi todennäköisesti lisännyt opiskelijan alanvaihtoajatuksia.

Yläluokka **ajatuksia alan työoloista ja työympäristöstä** koostui alaluokista hoitajapulan vaikutukset työoloihin, työilmapiirin heikentyminen työtaisteluiden aikana ja työn kuormittavuus.

Opiskelijoilla oli huolta hoitajapulasta ja sen heijastumisesta työhön tulevaisuudessa. Henkilöstöresurssi alalla on riittämätön, kun työvuoroihin ei saada riittävästi työvoimaa. Henkilöstövaje heijastuu myös potilasturvallisuuteen. Haastatteluissa tuli ilmi, että opiskelijat ovat väsyneitä ja kyllästyneitä alan tilanteeseen.

“-- se ehkä syö sitä työoloja, että ei ole niin hyvä olla siellä, koska kaikilla on ihan moti nolla ja naama mutrulla, niin ei siinä kenellekään hyvä oo ollu.”

Opiskelijat kokivat, että työtaistelut vaikuttivat hoitajien työtyytyväisyyteen työpaikoilla. Työtaiste-
luilla oli negatiivinen vaikutus alan työilmapiiriin, mikä tuli ilmi opiskelijoilla kesätöissä ja harjoitte-
luissa. Opiskelijoilla oli negatiivisia kokemuksia työtaisteluiden aikaisista kesätöistä ja negatiivi-
sista työilmapiiristä. Negatiivinen ilmapiiri heijastui erityisesti opiskelijoiden kohtaamisiin sekä opis-
kelijaohjaukseen.

Yläluokasta **opiskelijan valmistumiseen liittyvät tunnekokemukset ja asenteet** koostui kolme
alaluokkaa; oman ammatin arvostamisen vähentyminen, tunteet alalle valmistumisesta ja myöntei-
nen suhtautuminen alalle valmistumiseen.

*“Jännittynein ja hieman ahdistunein fiiliksin valmistun tälle alalle, kun tietää millaisessa
alan tilanteessa valmistuu.”*

Opiskelijat valmistuvat alalle pelokkain, jännittynein ja ahdistunein tuntemuksin. Ahdistusta aiheut-
taa alan tilanne kokonaisuudessaan sekä se, että kiireen vuoksi ei pysty tarjota niin laadukasta
hoitoa potilaille/asiakkaille kuin haluaisi. Lisäksi valmistumisen jälkeen alan päätökset vaikuttavat
konkreettisesti opiskelijaan, enää ei voi vain seurata tapahtumia sivusta.

5.2 Ajatuksia työtaisteluista

Alaluokka	Yläluokka	Päälouokka
Tyytymättömyys hallituksen toimiin	Ajatukset hallituksen toimista työtaisteluiden aikana	Ajatuksia työtaisteluista
Tyytymättömyys hoitajien arvostukseen hallituksen tasolla		
Hoitajien kohtelu työtaisteluiden aikana		
Optimistinen suhtautuminen hoitajien palkkaukseen	Ajatukset palkkauksesta työtaisteluiden jälkeen	
Tyytymättömyys palkankorotukseen ja palkkaukseen		
Tyytymättömyys palkkauksen ja vastuun suhteeseen		

KUVIO 3. Päälouokka ajatuksia työtaisteluista

Pääluokka Ajatuksia työtaisteluista muodostui kahdesta yläluokasta; **ajatuksia hallituksen toimista työtaisteluiden aikana ja ajatuksia palkkauksesta työtaisteluiden aikana.**

Yläluokasta ajatuksia hallituksen toimista työtaisteluiden aikana muodostui neljä alaluokkaa, joita ovat tyytymättömyys hallituksen toimiin, tyytymättömyys hoitajien arvostukseen hallituksen tasolla sekä hoitajien kohtelu työtaisteluiden aikana.

Hallituksen toimet työtaisteluiden aikana herättivät paljon ajatuksia opiskelijoiden keskuudessa. Haastatteluissa toistui epäusko ja hämmennys pakkotyölakia kohtaan, joka säädettiin työtaisteluiden aikana. Opiskelijat kokivat, että hallituksen toimet tuntuivat epäinhimillisiltä, kun huomioon ottaa sen, että hoitajat olivat olleet kuormittuneita jo koronakriisin aikana. Työtaisteluiden aikana hoitajien kohteluun ei oltu tyytyväisiä ja se on jättänyt arven useaan opiskelijaan. Haastatteluissa toistui tyytymättömyys siihen, miten hoitajia voitiin pakottaa töihin, minne sattuu.

“Tiedän monet, jotka on vetänyt pois oikeudet niinku jotka vaihtanut alaa sen takia että ei tarvitse lähteä töihin, niin sehän pätee tässä ihan samalla -- sehän koshtaa siihen jos semmoinen tulee niin eihän se voi toimia.”

Huolta herätti myös se, että pakkotyölain ja muiden hallituksen toimien vuoksi useat sairaanhoitajat ovat vetäneet poissa ammattioikeuksiaan Valviralta, jotta heitä ei voi pakottaa töihin.

“Vaikka on puhetta ollut siitä, että hoitajia arvostetaan enemmän kuin koskaan, mutta se ei siltä tunnu.”

Hallituksen toimet työtaisteluiden aikana heijastuivat myös hoitajien arvostukseen. Hallituksen toimet työtaisteluiden aikana ovat jättäneet opiskelijoille huolen alan arvostamisesta. Haastatteluissa tuli useasti ilmi, että opiskelijat kokivat alan arvostuksen olevan heikkoa hallituksen tasolla. Sote-alan arvostus ei näy konkreettisesti, vain puheen tasolla. Keskustelu hoitajien arvostamisesta enemmän kuin koskaan ei vastaa todellisuutta, kun katsoo hallituksen toimia. Opiskelijoilla oli myös kokemus siitä, että tieto sote-alan todellisesta tilanteesta on kadoksissa myös tavallisten kansalaisten tasolla.

“-- tietenkin tuo palkka homma vielä stressaa, mutta jotenkin koittanu olla optimistinen. Se kuitenkin nousee sillain ihan mukavasti, että toivoo, että sitten joskus -- saisi semmoista ihan kohtuullista palkkaa siitä omasta työstä --”

Hoitajien palkkaus työtaisteluissa syntyneen sopimuksen jälkeen herätti opiskelijoissa ristiriitaisia tuntemuksia. Osa opiskelijoista suhtautui syntyneeseen sopimukseen ja palkkaukseen optimistisesti; sopimukseen ollaan tyytyväisiä ja palkankorotus on kohtuullinen. Palkankorotus on hyvä suuntaus tulevaan, edistysaskel alan tulevaisuutta varten. Opiskelijoilla oli toive siitä, että omasta työstä saisi joskus kohtuullisen rahallisen korvauksen.

“-- tulos kuulostaa paperilla ihan kohtuullisen hyvältä, mutta todellisuudessa palkankorotus ei mielestäni edelleenkään vastaa hoitajien vastuullisia tehtäviä.”

Toisaalta osa opiskelijoista suhtautui palkkaukseen pessimistisesti; palkankorotus kuulostaa paremmalta kuin se todellisuudessa on. Opiskelijat kokevat, että palkan ja vastuun suhde eivät kohtaa toisiaan. Haastatteluissa toistui tyytymättömyys tehtäväkohtaisten palkkojen suuruuteen. Palkankorotuksen epäsuhta hoitajien vastuullisiin tehtäviin, eli erityisvastuualueisiin ja työn vaativuuteen, ei palkka ole riittävä. Eräs haastateltava toi ilmi ajatuksen, ettei ymmärrä miten esimerkiksi jonkinlaista poliklinikka työtä tekevän palkka voisi olla sama kuin esimerkiksi tehohoitajan palkka. Heidän työnsä vastuullisuus koettiin erilaiseksi ja palkan toivottiinkin olevan enemmän yhteydessä työn vaativuuteen ja vastuullisuuteen. Haastatteluissa tuli ilmi myös maan taloudellinen tilanne, inflaatio, ja sen merkitys palkankorotukseen.

5.3 Opintoihin vaikuttavat tekijät

Alaluokka	yläluokka	pääluokka
Taloudellinen huoli opiskelun lykkääntymisestä	Työtaisteluiden vaikutus opintojen aikatauluun	Opintoihin vaikuttavat tekijät
Huoli työtaisteluiden vaikutuksesta opintojen aikatauluun		
Harjoittelun keskeytymisen vaikutukset opiskeluun		

KUVIO 4. Pääluokka opintoihin vaikuttavat tekijät

Pääluokka Opintoihin vaikuttavat tekijät muodostui yhdestä yläluokasta; **työtaisteluiden vaikutukset opintojen aikatauluun**. Yläluokka muodostui kolmesta alaluokasta; taloudellinen huoli opiskelun lykkääntymisestä, huoli työtaistelun vaikutuksesta opintojen aikatauluun sekä harjoittelun keskeytymisen vaikutukset opiskeluun.

“Oma harjoittelu keskeyty kesken työtaisteluiden ja mua harmitti se kovasti, ku se keskeyty sellasessa paikassa, johon olin aikeissa suuntautua. En päässy näkemään sitä erikoisalaa niin syvästi kuin oisin halunnu ja piti sitte vähän sokkona myöhemmin suuntautua tähän.”

Opiskelijoilla oli huolta työtaisteluiden kestosta ja niiden vaikutuksesta opintojen etenemiseen. Oli epäselvyyttä ja –varmuutta työtaisteluiden vaikutuksista opiskeluun ja omaan ammatinvalintaan. Haastatteluissa tuli ilmi, että useilla opiskelijoilla keskeytyi harjoittelut työtaisteluiden aikana ja se vaikeutti opintoja. Harjoittelun keskeytyminen aiheutti opiskelijoille lisätyötä opinnoissa, sillä he joutuivat korvaamaan puuttuvia harjoittelutunteja itsenäisesti kesätöillä ja kirjallisilla töillä. Harmitusta aiheutti se, että työtaisteluiden aikana keskeytyneen harjoittelun vuoksi mieleistä erikoistumisalaa ei päässyt näkemään niin hyvin kuin olisi halunnut. Myöhemmin erikoistumisalan opiskelija joutui valitsemaan kuin “riskillä”.

“-- opintolaina -- niinku se pelottaa, että jos se valmistuminen sen takia lykkääntyy. Niin niin, että se ei ole tavallaan itestä riippuvainen --”

Opintojen aikatauluun liittyen huolta aiheutti lisäksi opintolainahyvityksen saaminen, jos opinnot viivästyvät. Opintolaina ja lainahyvityksen saaminen aiheutti opiskelijoille stressiä ja paineita valmistumiseen määräajassa, kun harjoittelut keskeytyivät. Opintolainahyvitys tarkoittaa korkeakoulututkinto-opintojen aikana nostettua lainaa ja opintojen suorittamista määräajassa, jolloin voi saada lainahyvityksen Kelalta (Kela 2023). Eli siis mikäli valmistuminen ei tapahdu määräajassa ja opiskelija on nostanut opintolainaa, ei hän ole oikeutettu lainahyvitykseen ilman painavaa syytä.

5.4 Opiskelumotivaatioon vaikuttavat tekijät

Alaluokka	yläluokka	pääluokka
Negatiivisen työ- ja opiskeluilmapiirin vaikutus opintoihin	Opiskelijan kohtaamisen vaikutus opiskelumotivaatioon	Opiskelumotivaatioon vaikuttavat tekijät
Opiskelijoiden alanvalinnan kyseenalaistaminen		
Yleisen keskustelun vaikutus opiskelumotivaatioon	Yhteiskunnallisten keskustelujen vaikutus opiskelumotivaatioon	

KUVIO 5. Pääluokka opiskelumotivaatioon vaikuttavat tekijät

Pääluokka Opiskelumotivaatioon vaikuttavat tekijät muodostui kahdesta yläluokasta, joita ovat **opiskelijan kohtaamisen vaikutus opiskelumotivaatioon** ja **yhteiskunnallisten keskustelujen vaikutus opiskelumotivaatioon**.

Yläluokka opiskelijan kohtaamisen vaikutus opiskelumotivaatioon, muodostui alaluokista negatiivisen työ- ja opiskeluilmapiiriin vaikutus opintoihin sekä opiskelijoiden alavalinnan kyseenalaistaminen. Opiskelijat kokivat, että työtaisteluilla oli negatiivista vaikutusta työilmapiiriin työ- ja harjoitellupaikoissa. Negatiivinen työilmapiiri ilmeni hoitajien tyytymättömyytenä ja työmotivaation laskuna sekä yleisissä keskusteluissa.

“-- tosi monet hoitajat on sillee että miksi haluaa sinne alalle ja vähä sillee että nyt vielä tämmöisessä huonossa välissä päätit ruveta opiskelemaan, että on kaikkea tämmöistä, tämmöinen hirveä soppa tässä meneillään --”

Erityisen ikäväksi opiskelijat kokivat sen, että valmistuneet hoitajat, jopa vastavalmistuneet, arvostelivat opiskelijoiden alavalintaa. Arvostelu ilmeni alavalinnan kyseenalaistamisena ja opiskelijat kokivat sen epämukavana, alalta karkottavana tekijänä, joka vaikutti opiskelumotivaatioon ja sitä kautta alalle valmistumisajatuksiin.

“Luokkakavereilta aika paljon kuuli, että just että tosi surkee ala ja kaikilla meni vähän niinku moti, niin totta kai se vaikuttaa siihen omaan motivaatioon --”

Työ- ja harjoittelupaikkojen lisäksi negatiivista ilmapiiriä ilmeni myös opiskelijoiden keskuudessa, kun opiskelukaverit toivat ilmi alan epäkohtia ja epävarmoja ajatuksia alalle valmistumiseen. Opiskelijat kokivat, että työtaisteluiden aikana ilmapiiri ei ollut kannustava, vaan pikemminkin painostava.

Yläluokkaan yhteiskunnallisten keskustelujen vaikutus opiskelumotivaatioon koostui alaluokasta yleisen keskustelun vaikutus opiskelumotivaatioon. Somekeskustelut hoitajien työn luonteesta ja alan arvotuksesta aiheuttivat opiskelijoille ristiriitaisia ajatuksia opiskella alaa. Lisäksi maan ylemmän tahon kommentit hoitajapulan ratkomiseksi aiheuttivat opiskelijoiden keskuudessa tyytymättömyyttä. Myös harjoittelupaikoissa käydyt keskustelut alan tilanteesta ja useista alanvaihtajista vaikuttivat opiskelumotivaatioon.

5.5 Tuki ja ohjaus opinnoissa

Alaluokka	yläluokka	pääluokka
Läheisiltä saadun tuen merkitys	Tuen merkitys opinnoissa	Tuki ja ohjaus opinnoissa
Tyytymättömyys opiskelijoiden saamaan yleiseen tukeen		
Koulun tukikeinoja opiskelijoille		
Ohjausresurssien puute harjoitteluissa	Kokemuksia ohjauksen laadusta ja tuesta harjoitteluissa	
Opiskelijoiden puutteellinen tuki harjoittelupaikoissa		

KUVIO 6. Pääluokka tuki ja ohjaus opinnoissa

Pääluokka tuki ja ohjaus opinnoissa koostui yläluokista **tuen merkitys opinnoissa** ja **kokemuksia ohjauksen laadusta ja tuesta harjoitteluissa**.

“-- opiskelijoiden tuki on jäänyt tosi pieneksi tämmösen alan kriisin aikana, ois voinu olla kyllä paljo enemmänki sitä tukea. Tai koen että oisin ite ainaki tarvinu sitä enemmän.”

Yläluokka tuen merkitys opinnoissa koostui kolmesta alaluokasta; läheisiltä saadun tuen merkitys, tyytymättömyys opiskelijoiden saamaan yleiseen tukeen sekä koulun tukikeinoja opiskelijoille. Opiskelijat kokivat kokonaisvaltaisesti tuen olleen puutteellista työtaisteluiden aikana. Opiskelijoilla

oli kokemuksia siitä, että opiskelijoiden tuki alan kriisin aikana oli jäänyt vähäiseksi erityisesti koulun osalta ja sitä olisi kaivattu enemmän. Opiskelijat olisivat toivoneet, että alan tilannetta ja työtaisteluita olisi käsitelty koulussa paremmin. Tukea olisi kaivattu lisääntyvin määrin vuorovaikutuksellisessa ja tiedotuksellisessa viestinnässä, joka olisi tapahtunut opiskelijoiden kanssa kasvotusten eikä sähköpostitse. Opiskelijoiden kertoman mukaan koululta tuli vain pari muodollista sähköpostia työtaisteluiden vaikutuksesta keskeytyneihin harjoitteluihin. Harjoittelujen keskeydyttyä harjoittelutuntien korvaamisessa olisi kaivattu parempaa, joustavampaa ja vastuunkantoisempaa tukea koululta, eikä opiskelijoita olisi jätetty oman onnen nojaan.

Opiskelijat kokivat, että tuella oli merkitystä omaan jaksamiseen ja opintojen jatkamiseen. Läheisten tuki koettiin merkitykselliseksi, kun he arvostivat opiskelijan ammatinvalintaa ja olivat iloisia opiskelijan puolesta, joka jatkoi opintoja alan tilanteesta ja yhteiskunnallisista keskusteluista riippumatta.

Yläluokka kokemuksia ohjauksen laadusta ja tuesta harjoittelupaikoissa koostui alaluokista ohjausresurssien puute harjoittelussa ja opiskelijoiden puutteellinen tuki harjoittelussa.

Opiskelijat kokivat, että työtaisteluiden aikana ohjauksen laatu harjoittelussa ei ollut riittävää. Opiskelijoille annettiin ajoittain liikaa vastuuta ja tukea liian vähän, kun hoitajia ei ollut tarpeeksi. Lisäksi kohtaamisissa ja keskusteluissa ilmenneet opiskelijan ammatinvalinnan kyseenalaistaminen sekä negatiiviset puheet alasta eivät varsinaisesti tukeneet opiskelijan oppimista ja positiivisia harjoittelukokemuksia alan työstä.

5.6 Työolot tulevaisuudessa

Alaluokka	Yläluokka	Pääloukka
Huoli työntekijöiden riittävyydestä alalla	Työvoiman ja -tiedon haasteet tulevaisuudessa	Työolot tulevaisuudessa
Kokemustiedon poistuminen alalta		
Huoli alan työoloista tulevaisuudessa	Työhyvinvoinnin haasteet tulevaisuudessa	
Huoli omasta jaksamisesta		
Yhteiskunnalliset haasteet	Yhteiskunnalliset haasteet hoitoalalla	

KUVIO 7. Pääloukka työolot tulevaisuudessa

Pääluokka Työolot tulevaisuudessa koostui yläluokista **työvoiman ja -tiedon haasteet tulevaisuudessa, työhyvinvoinnin haasteet tulevaisuudessa ja yhteiskunnalliset haasteet hoitoalalla.**

“Niin mitä ite ajatellu sitten, että sehän heijastaa meidän tulevaisuuden työhön, että jos alalle ei halua porukkaa, niin sehän heijastaa siihen, että me ei saada työkavereita tulevaisuudessa.”

Yläluokka työvoiman- ja -tiedon haasteet tulevaisuudessa koostui alaluokista huoli työntekijöiden riittävydestä alalla ja kokemustiedon poistuminen alalta.

Haastatteluissa toistui opiskelijoiden huoli työntekijöiden riittävydestä alalla tulevina vuosina. Alalle ei ole enää yhtä paljon hakijoita kuin aikaisemmin ja opiskelijoilla oli huolta siitä, että saadaanko alalle tulevaisuudessa riittävästi työvoimaa. Riittämätön kollegojen puute heijastuu yksittäisen hoitajan työkuormaan ja siksi opiskelijat ovatkin huolissaan työn kuormittavuudesta tulevaisuudessa, kun tilanne on jo nyt heikko.

”-- En tiedä, sä oletkin kohta itse se kokenein siellä.”

Vähäisen alalle hakeutumisen lisäksi opiskelijat ilmaisivat huolen lisääntyvistä alanvaihtajista. Opiskelijat ovat huomanneet alan kesätoissa, että kokeneita tekijöitä on yhä vähemmän ja osastojen henkilökuntarakenne koostuu paljolti vastavalmistuneista hoitajista. Kokeneiden hoitajien poistuessa alalta lähtee myös paljon hiljaista tietoa ja osaamista. Määrätiedon, -taidon ja tuen riittävä saaminen kollegoilta mietityttää tulevaisuudessa.

”-- Ja sehän heijastaa suoraan sitten omaankin työnkuvaan, koska nehän on niitä tulevia työkavereita, että jos niitä ei tulevaisuudessa ole, niin kyllähän sitä tulee itsensä väsyttämään tähän työhön sitten kun joutuu raataa liikaa. “

Yläluokka työhyvinvoinnin haasteet tulevaisuudessa koostui alaluokista huoli alan työoloista tulevaisuudessa ja huoli omasta jaksamisesta.

Opiskelijoilla mietitytti hoitajapulan vaikutus jaksamiseen alalla, kun nuoretkin hoitajat ovat jo väsyneitä. Alan viimevuosien tapahtumat; koronapandemia, työtaistelut ja hoitajapula, tuovat huolen alan tulevaisuudesta ja omasta jaksamisesta, jos alalla on jatkuvasti jotain myllerrystä meneillään. Yksi opiskelijoista kertoi, että jälkikäteen olisi pohtinut alavalintaa uudestaan ja valinnut sellaisen alan, jossa palkka ja työolot tukisivat paremmin jaksamista.

5.7 Alan vetovoimaisuus

Alaluokka	Yläluokka	Pääluokka
Median luoma kuva alasta	Median vaikutus alan vetovoimaisuuteen	Alan vetovoimaisuus
Positiivisten asioiden jakamisen voimavaikutus alalla	Positiivisen työotteen vaikutus alan työhön ja työn vetovoimaisuuteen	
Positiivinen suhtautuminen alalla työskentelyyn ja uralla etenemiseen		

KUVIO 8. Pääluokka alan vetovoimaisuus

Pääluokka Alan vetovoimaisuus koostui yläluokista **median vaikutus alan vetovoimaisuuteen ja positiivisen työotteen vaikutus alan työhön ja työn vetovoimaisuuteen.**

”-- mediassa on ollut hirveä tommoinen kaaos, niin mä en voi kuvitella, että porukka on silleen et hei, menenpä opiskelemaan sairaanhoitajaksi. Ihan varmasti on vaikuttanut siihen, että kuinka paljon porukkaa hakkee kouluun.”

Median vaikutus alan vetovoimaisuuteen muodostui alaluokasta median luoma kuva alasta. Haastatteluissa toistuivat ajatukset median negatiivisesta hoitoalan uutisoinnista etenkin työtaisteluiden aikana. Mediassa uutisoitiin runsaasti työtaisteluiden tapahtumista, hoitajien oikeuksista ja valtion toimista kriisin ratkaisemiseksi. Opiskelijat arvelivat, että median uutiset vaikuttivat negatiivisella tavalla hoitoalalle hakeutuvien opiskelijoiden määriin.

”-- ehkä myös niinku toivoisi, että niistä hyvistä kokemuksista puhuttaisiin, koska huonoistahan on aina hyvä puhua ja jakaa huonoja kokemuksia, mutta harvoin jää hyvät kokemukset sanottua ääneen --”

Yläluokka positiivisen työotteen vaikutus alan työhön ja työn vetovoimaisuuteen muodostui alaluokista positiivisten asioiden jakamisen voimavaikutus alalla ja positiivinen suhtautuminen alalla työskentelyyn ja uralla etenemiseen.

Opiskelijat toivat ilmi haastatteluissa, että sote-alasta pitäisi tuoda esille enemmän positiivisia asioita negatiivisten sijaan. Kaikki asiat alalla eivät ole huonosti, vaan alalla on myös paljon hyvää, josta unohdetaan helposti puhua. Negatiiviset kokemukset nousevat usein helpommin pinnalle. Hoitajien tulisi olla ylpeämpiä työstään ja tuoda sitä enemmän esille. Opiskelijoiden pitäisi jakaa enemmän myös hyviä kokemuksia alasta.

“No kyllä mä kuitenkin ihan hyvillä mielillä valmistuu alalle, että töitä ainakin riittää. Ja kuitenkin mun mielestä mitä harkoissakin on päässyt näkemään niin kyllä tällä alalla on kuitenkin paljon semmoista hyvää annettavaa kanssa.”

Alalla työskentelyyn tulevaisuudessa osa opiskelijoista suhtautui positiivisin ajatuksin ja heillä oli aikomusta jäädä alalle sekä jatkokouluttautua. Aikomus on tehdä alan töitä niin pitkään, kuin kiinnostusta riittää.

6 POHDINTA

6.1 Tulosten tarkastelu ja johtopäätökset

Aineistossa merkittävimpänä teemana korostui opiskelijoiden alanvaihtoajatukset työtaisteluiden aikana. Lähes jokainen haastateltava oli läpikäynyt jollain tasolla mielessään ajatusta alanvaihdosta. Varsinkin työtaisteluiden ja eri lakkojen aikana opiskelijat kokivat, että niin työpaikoilla kuin opiskelijakavereiden kesken, oli keskusteltu alalle valmistumisesta ja sen järkevyydestä. Moni kertoi kohdanneen harjoittelussa tai kesätöissä asenteellista kommentointia alalle valmistumisesta. Opiskelijoiden alanvalintaa oli kyseenalaistettu ja sanottu, ettei sote-alalle kannata valmistua. Tämä oli koettu opiskelijoiden kannalta opiskelumotivaatiota laskevana tekijänä. Opiskelijat myös kertoivat, että heidän luokkalaisistaan oli osa jättänyt opinnot kesken ja siirtyneen opiskelemaan jotain muuta alaa. Alanvaihtoon liittyen varsinkin loppuvaiheen opiskelijat kokivat, että olivat opinnoissaan jo niin pitkällä, ettei opintojen keskeyttäminen olisi ollut järkevää oman jaksamisen kannalta. Opiskelijat toivatkin esille, että jos he olisivat olleet opintojen alkuvaiheessa, niin alanvaihto olisi ollut jopa todennäköistä.

Aineistossa opiskelijoita puhututti alan vallitsevat heikot työolot, jotka olivat tulleet ilmi sekä kesätöissä että harjoitteluissa. Usea haastateltava toi esille huolta hoitajapulasta sekä työn kuormittavuudesta, joka heijastuu alan työilmapiiriin tulevaisuudessakin. Moni haastateltava koki, että työtaisteluilla oli ollut negatiivinen vaikutus työilmapiiriin ja se oli tullut esille opiskelijoiden ja hoitajien kohtaamisissa, sekä opiskelijoiden saamassa ohjauksissa eri harjoitteluissa. Kun hoitajaresurssi oli ollut puutteellinen, oli opiskelijoiden ohjaaminen koettu jossain paikoissa raskaaksi ja hoitajille ”ylimääräiseksi” työksi. Tällä asialla on vaikutusta alan vetovoimaan, sillä jos opiskelijat kokivat, etteivät tulleet kuulluksi, kiirii siitä helposti sana eteenpäin, eikä alalle välttämättä enää hakeuduta yhtä innokkaasti.

Opiskelijoiden tyytymättömyys hallituksen toimiin työtaisteluiden aikana muodostui aineistossa opiskelijoita mietityttäneeksi asiaksi. Opiskelijat kokivat hallituksen toimia kohtaan tyytymättömyyttä. Erityisesti hallituksen tekemä pakkotyölaki sai opiskelijoiden kesken täystymäyksen, sillä

opiskelijat olivat epäuskoisia sekä hämmentyneitä hallituksen päätöksestä ottaa äärimmäinen keino, pakkotyölaki, voimaan. Myös muita sote-alaan kohdistuvia hallituksen toimia työtaisteluiden aikana moitittiin jopa epäinhimillisiksi. Opiskelijat kokivat, että hoitajat olivat jo valmiiksi ahtaalla koronatoimien ja työntekijäpulan vuoksi. Hallituksen toimet saivatkin opiskelijat miettimään alan arvostusta ylempien tahojen osalta, sillä useat haastateltavat kokivat, ettei valtion hallituksessa ymmärretty hoitoalan oikeaan tilannetta, voimavaroja ja kantokykyä. Monella opiskelijalla oli kokemusta siitä, että heidän harjoittelupaikoissaan tai tuttavapiirissä hoitajat olivat vetäneet oikeuksiaan pois Valviralta, jottei heitä voisi pakottaa töihin. Tämä huolestutti ja loi epävarmuutta opiskelijoille alalle valmistumisesta. Moni koki, että työpaikoilla oli käynnissä eräänlainen aivovuoto, eli kokeneitten hoitajien poistuminen. Opiskelijat toivat esille, että kokeneiden hoitajien poistuttua alalta jo ennen eläköitymistä aiheutti huolta omasta työssäjaksamisesta. Vanhemmat kollegat työpaikalla ovat tärkeä tuki ja turva vastavalmistuneelle hoitajalle, jolla ei ole vielä paljoa kokemusta alan toimista ja käytänteistä. Aineistossa tuli ilmi, että työpaikkana sellainen, missä kokeneita kollegoita on enemmän, houkuttaa opiskelijoita enenevässä määrin tulevana työpaikkana. Se kuulostaakin loogiselta, sillä epävarmuus omista taidoista ja työmenetelmistä lisää työn kuormittavuutta ja ennen aikaista työssä väsymistä. Sote-alalla ei tällä hetkellä ole varaa menettää kokeneita ammattilaisia. On tarpeen tehdä jotain työolosuhteiden ja työntekijöiden jaksamisen parantamiseksi.

Hoitajien palkkaus jakoi aineistossa mielipiteitä laajasti. Osa opiskelijoista koki, ettei hoitajien palkkaus ole riittävää tai että palkka jakautuu epäsuhtaisesti vastuuseen nähden. Eräs haastateltava toi ilmi ajatuksen, ettei ymmärrä miten esimerkiksi jonkinlaista poliklinikka työtä tekevän palkka voisi olla sama kuin esimerkiksi tehohoitajan palkka. Heidän työnsä vastuullisuus koettiin erilaiseksi ja palkan toivottiinkin olevan enemmän yhteydessä työn vaativuuteen ja vastuullisuuteen. Tämä lisäisi haastateltavan mukaan työn houkutelavuutta ja parantaisi työssäjaksamista. Osa haastateltavista koki, että työtaistelun lopuksi neuvotellut palkankorotukset ja lisät olivat kohtuulliset. Opiskelijat kertoivat toiveesta, että alan palkkakehitys olisi menossa eteenpäin ja parempaan suuntaan. Nyt neuvotellut lisät olivat hyvä alku paremmalle palkkaukselle myös tulevaisuudessa. Aineistossa osa haastateltavista suhtautui myös pessimistisesti tuleviin palkankorotuksiin, he toivat esille, että palkankorotukset näyttävät paperilla hyvältä, mutteivat usko niihin ennen kuin ne tulevat käytäntöön. Närää ja epävarmuutta palkankorotuksiin loivat lisäksi maan taloudellinen tilanne ja vallitsevan inflaation vaikutus palkankorotukseen.

Aineistossa esille nousi myös opiskelijoiden valmistumiseen liittyviä tunnekokemuksia ja asenteita. Moni haastateltavista koki, että oman alan sekä tulevan ammatin arvostaminen oli kokenut kolauksen työtaisteluiden aikana. Sosiaalisessa mediassa ja muualla yleisesti käyty keskusteltu oli saanut miettimään omia alaan liittyviä valintoja. Moni ajatteli, että valmistuu alalle väärän aikaan, sillä tällä hetkellä sote-ala on myllerryksessä ja muutoksen edessä. Haastateltavat toivat esille, että kun alalle valmistuu niin alaa koskevat päätökset tulevat koskemaan myös heitä konkreettisesti, enää ei voi toimia opiskelijan roolissa niin sanotusti sivustaseuraajana. Aineistossa tuli kuitenkin esille myös positiivista ajattelua ja hyviä kokemuksia alalle valmistumiseen. Sairaanhoidajan työ on kuttavaa, mutta myös palkitsevaa, kun pääsee näkemään oman työn tuloksen sekä potilaan voinnin kohenemisen. Sairaanhoidajan työ koettiin monipuoliseksi sekä töiden riittämisestä alalle valmistutua voi olla varma. Työpaikkojen suuri valittavuus ja tarjonta on tällä hetkellä vastavalmistuneen puolella. Valmistunut hoitaja voi lähes itse päättää minne menee töihin ja palkastakin voi jo useassa paikassa neuvotella. Moni opiskelija toivoi, että alalla hyödynnettäisiin enemmän työnkiertoa, joka kehittäisi työssäjaksamista ja ammatillista kehittymistä. Lisäksi moni kertoi olevansa kiitollinen, että oli opiskelujen aikana eri harjoittelussa päässyt näkemään ja kokemaan useassa eri paikassa työskentelyä. Tämä oli lisännyt tietoisuutta alan laajuudesta ja sitä kautta lisännyt opiskelumotivaatiota. Aineistossa ilmeni, että jokainen haastateltava oli löytänyt omaa mielenkiintoansa tukevan suuntautumisvaihtoehdon.

Aineistossa korostui useaan kertaan opiskelijoiden huoli opintojen lykkääntymisestä, sillä monella haastateltavalla työtaistelun lakkotoimet olivat keskeyttäneet harjoittelun. Harjoittelun keskeytyminen oli tullut yllättäen ja varoittamatta, joten siihen ei ollut osattu varautua harjoittelupaikan tai koulun puolesta. Näin ollen kesken jääneiden harjoitteluiden tuntien korvaaminen oli ollut kuormittavaa ja tuottanut haasteita muiden opiskelujen lomassa. Aineistossa ilmeni, että jos opiskelijat eivät olleet menneet sote-alan kesätöihin, oli puuttuvat tunnit korvattava muiden harjoitteluiden yhteydessä tai keikkaa tekemällä. Tästä aiheutui usealle opiskelijalle harmia ja turhautuneisuutta. Koulun puolesta harjoittelutuntien korvaamisesta ei juurikaan joustettu, ja opiskelijat toivoivatkin tällaisessa tilanteessa parempaa ymmärrystä ja tukea. Keskeytynyt harjoittelu aiheutti lisäksi huolen taloudellisesta menetyksestä, jos opiskelija menettäisi opintolainanhyvityksen opintojen pitkittyessä. Keskeytyneen harjoittelun vuoksi ammatillinen kehitys koki kolauksen, kun mieleistä suuntautumisvaihtoehtoa ei päästy näkemään ja kokemaan tarpeeksi. Tällä oli vaikutusta suuntautumisvalintaan opintojen loppuvaiheessa. Aineistossa ilmeni, että harjoittelun keskeytymisestä ja siitä johtuneesta ylimääräisestä stressistä opiskelijalle koitui paljon ylimääräistä työtä, joka koettiin yleisesti opiskelumotivaatiota alentavana tekijänä.

Aineistosta kävi ilmi, että muutamalla haastateltavalla työtaistelut eivät olleet vaikuttaneet harjoitteluihin tai opintojen aikatauluun juuri ollenkaan, mutta he kertoivat työtaistelun näkyneen esimerkiksi kesätoissa. Työpaikoilla ilmapiiri oli ollut kireämpi ja kokeneita hoitajia oli lähtenyt osastoilta pois. Työntekijäresurssi oli siis heikentynyt. Työtaistelujen aikana tapahtunutta "joukkopakoa" ja sen vaikutuksia sote-alan houkuttelevuuteen ei otettu huomioon riittävästi. Erityisesti kun jo koronapandemian jälkeen sote-ala on ollut ahdingossa, niin työtaistelun toimilla ei ainakaan välittömästi ollut alaa parantavia vaikutuksia.

Aineistossa korostui monen opiskelijan kokeneen alanvalinnan kyseenalaistamista työtaisteluiden aikana. Esimerkiksi opiskelijoiden harjoitteluissa opiskelijat olivat saaneet kuulla jo valmistuneilta hoitajilta ihmettelyä alanvalinnasta ja kehotuksia lähteä opiskelemaan jotain muuta alaa, sote-alan ollessa kriisissä. Opiskelijat olivat kokeneet sen ahdistavana ja opiskelumotivaatiota laskevana tekijänä. Tämän kaltaisten asioiden ei toivoisi toistuvan tulevaisuudessa, sillä harjoitteluiden kautta rakennetaan pohjaa ja mielikuvaa opiskelijalle hänen tulevasta työstään. Mitä paremmat kokemukset harjoittelusta, sitä myönteisemmällä mielellä ja asenteella opiskelija valmistuu alalle. Työtaisteluiden aikana opiskelijoiden keskuudessa oli käyty paljon keskustelua alan tilanteesta ja monet olivat olleet huolissaan. Opiskelijat kokivat, että tuossa tilanteessa heille ei ollut tarpeeksi tukea ja tietoa saatavilla. Opiskelijoiden keskinäinen ja muu yleinen keskustelu alasta vaikutti myös opiskelijoiden opiskeluilmapiiriin. Yleinen keskustelu sosiaalisessa mediassa sekä yleisesti mediassa, oli aiheuttanut opiskelijoille ristiriitaisia tunteita alalle opiskelusta. Työtaisteluiden aikana opiskeluilmapiiri ei ollut kannustava vaan enemmänkin painostava, jolla oli heikentävä vaikutus opintojen etenemiseen.

Aineistossa nousi esille useampaan otteeseen huoli alan tulevaisuudesta. Moni haastateltava koki, että oli valmistumassa alalle eräänlaisessa murrosvaiheessa. Riittämättömät hoitajamitoitukset, resurssien puute, alaa ravistelleet koronaepidemia ja muut asiat olivat tulleet esille alalle kouluttautumisen myötä vahvasti. Nämä edellä mainitut asiat olivat saaneet opiskelijat miettimään alan tulevaisuutta uusilla silmillä. Moni oli huolissaan työntekijöiden riittävydestä tulevaisuudessa, sekä jo aikaisemmin mainitun kokemustiedon poistumisesta alalta, eli kokeneiden kollegoiden alanvaihdosta. Opiskelijat kertoivat, että monessa kesätyöpaikassa sekä harjoittelussa oli tullut vastaan tilanteita, jossa osastolla oli ollut suuri vaihtuvuus työntekijöiden suhteen. Kokeneita työntekijöitä oli vaihtanut muun alan töihin tai siirtynyt muihin yksiköihin. Se koettiin tulevaisuutta ajatellen alalla työssäjaksamiseen vaikuttavana negatiivisena tekijänä, kun työpaikoilla ei ole tarvittavaa tukea

saatavilla kokeneilta kollegoilta, jotka ovat alalla pitkään olleet. Aineistossa esille nousi se, että moni opiskelija oli jo harjoittelussa joutunut ottamaan enemmän vastuuta hoitotyöstä, mihin olisi oikeasti valtuutettu opiskelijan roolissa. Opiskelijoita oli siis käytetty ilmaisena lisätyövoimana harjoitteluisissa. Haastateltavat toivat lisäksi esille huolen nuorten hoitajien työssäjaksamisesta, sillä monella haastateltavalla oli tuttuja hoitoalalla, jotka olivat palaneet loppuun jo melko pian valmistumisen jälkeen. Nykytila on kestävä, ja opiskelijat kaipaavat muutosta. Nuorten hoitajien uupuminen ei lisää alan vetovoimaa, vaan päinvastoin vähentää hakijoiden määrää tulevaisuudessa.

Aineistossa yhtenä merkittävimmistä teemoista korostui alan vetovoimaisuus. Haastateltavat kokivat, että median luoman kuva alasta on tällä hetkellä melko kielteinen, joka heijastaa väistämättä myös alan vetovoimaisuuteen. Median luoma kuva kaaoksesta sotealalla varsinkin koronapandemian aikana ja työtaisteluiden ollessa kiivaimmillaan, oli koettu negatiiviseksi vetovoimaisuuteen vaikuttavaksi tekijäksi. Usea haastateltava koki, että mediaan oli tuotu esille vain ja pelkästään negatiivisia asioita sote-alasta. Esille nousikin toive, että media uutisoisi ja toisi esille enemmän alan hyviä puolia. Usein on helppoa pysyä kiinni negatiivisissa tunteissa, mikä saa unohtamaan oman työn tai työyhteisön positiiviset puolet. Yksi ainoa työyhteisön myrkyttäjä voi levittää laajalti negatiivisuutta työilmapiiriin. Haastatteluisissa esitettiin ajatus siitä, että erityisesti vastavalmistuneiden olisi tärkeää tuoda alalle positiivista työtettä korostaakseen alan hyviä puolia. Vastavalmistuneet eivät vielä ole vakiintuneiden toimintatapojen kahleissa, mikä mahdollistaa näiden myönteisten näkökulmien esiintuomisen. Aineistossa korostui, että suurimmalla osalla opiskelijoista oli paljon myönteisiä kokemuksia alasta, ja näitä tulisi tuoda esiin monipuolisemmin. Useat haastatellut kokivat, että hyvien harjoittelukokemusten myötä heidän hoitajaidentiteettinsä vahvistui ja opiskelumotivaatio kasvoi. Yksi keskeinen huomio oli, että hoitajien tulisi olla ylpeitä itsestään ja alastaan, sillä ammattiyhteisö edistää keskinäistä yhteishenkeä. Toimimme yhteiskunnallisesti merkittävällä alalla, mikä antaa työllemme suuren merkityksen. Opiskelijat arvostivat myös alan työllisyystilannetta, mikä tarjoaa varmuutta ja taloudellista turvaa valmistumisen jälkeen. Työpaikan valinta ja palkkaneuvottelut ovat mahdollisia, mikä edustaa muutosta alan historiassa ja tulevaisuudessa.

6.2 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Tutkimuksen eettisyys ja sen toteutuminen ovat tutkimuksessa tärkeä asia. Hyvän eettisen periaatteen mukaan opinnäytetyö on suunniteltu ja pyritty toteuttamaan mahdollisimman huolellisesti ja

suunnitelmaan pohjautuen. Ensimmäiseksi opinnäytetyön tekijät lähettivät sähköposti viestin yleisesti sote-alan opiskelijoille, jossa kerrottiin opinnäytetyöstä lyhyesti ja pyydettiin vastaamaan sähköpostiviestiin, jos vastaanottaja oli halukas osallistumaan haastatteluun (*LIITE 2*). Kun vastauksia halukkailta haastatteluun osallistujista oli tullut, lähetettiin heille tulevan haastattelun haastattelu-runko, jotta haastateltavat pystyivät valmistautumaan haastatteluun ennakkoon. Haastateltavien kanssa kirjoitettiin kirjallinen sopimus, jossa haastateltavat lupautuivat osallistumaan tutkimukseen vapaaehtoisesti ja hyväksyivät, että opinnäytetyön tekijät tulevat käsittelemään heiltä saatua materiaalia anonymisti ja käyttämään sitä tässä opinnäytetyössä. Sopimuksessa luvattiin tekijöiden osalta hävittää haastattelun äänitiedostot opinnäytetyön valmistuttua ja lupauduttiin käsittelemään kerättyä tietoa anonymisti, turvaten haastateltavien yksityisyydensuojan (*LIITE 3*). Haastattelu materiaalia ja lupalappuja säilytettiin tarkasti, etteivät ulkopuoliset tahot päässeet niihin käsiksi. Aineistoa auki kirjoittaessa ja litteroimissa jätettiin haastateltavien nimet pois aineistosta ja haastateltavat identifioitiin vain numeroiden perusteella.

Tutkimuksen uskottavuus ja tutkijan eettiset valinnat liittyvät tiiviisti toisiinsa. Uskottavuus edellyttää, että tutkija noudattaa korkeita tieteellisiä standardeja. Hyvään tieteelliseen käytäntöön kuuluvat muun muassa seuraavat periaatteet: tutkijoiden tulee sitoutua tiedeyhteisön hyväksymiin toimintatapoihin, kuten rehellisyyteen, huolellisuuteen ja tarkkuuteen tutkimuksessa, tulosten tallentamisessa, esittämisessä ja arvioinnissa. Lisäksi hyvään tieteelliseen käytäntöön sisältyy velvoite käyttää ainoastaan tieteellisen tutkimuksen standardeihin sopivia ja eettisiä menetelmiä tiedonhankinnassa, tutkimuksessa ja arvioinnissa. Tämän lisäksi tutkijoiden on noudatettava eettistä velvoitetta toimia avoimesti julkistaessaan tutkimustuloksiaan. (Tuomi ja Sarajärvi 2013, 129-133.)

Tutkimukseen osallistui yhteensä seitsemän haastateltavaa, joista tuli kaksi kahden henkilön haastattelua ja yksi kolmen hengen haastattelu. Ryhmäkoot olivat tarpeeksi pieniä, joka mahdollisti osallistujien äänen esille tulemisen ja kuulluksi tulemisen, mutta myös samalla synnyttäen ryhmäkeskustelua, jolloin ei syntynyt tilannetta, jossa haastattelijoiden olisi joutunut viemään kysymyksien avulla haastattelua liikaa eteenpäin. Haastattelut toteutettiin kasvotusten, joten haastattelutilanteet olivat luontevia ja etenivät hyvin. Tutkimuksen luotettavuutta vahvistaa tässä osallistujien määrä, sekä, että jokaisessa haastattelussa nousi esiin samankaltaisia tuloksia ja litteroinnissa laitettiinkin merkille, että haastattelutuloksissa oli tiettyä toistuvuutta, vaikka haastateltavat ryhmät eivät olleet minkäänlaisessa kanssakäymisessä toisten haastateltavien ryhmien kanssa ja haastattelut toteutettiin erillään eri päivinä. Tutkimus on tarkoin suunniteltu ja sen vaiheet on selkeästi eritelty, mah-

dollistaen periaatteessa tutkimuksen toistettavuuden. Koska kyseessä on laadullinen tutkimus, tulokset ovat sidoksissa kyseisen tutkimuksen haastateltaviin. Näin ollen tutkimustuloksia ei voi suoraan yleistää, vaikka samankaltaisia näkemyksiä useamman tutkittavan keskuudessa voidaan pitää suuntaviivoina toimintaa kehitettäessä jatkossa.

Tutkimuksen luotettavuuden kannalta on olennaista, että tutkija kykenee tunnistamaan ja käsittelemään oman subjektiivisuutensa ja heijastamaan sitä. Tieteessä pyritään siihen, että tutkimustulokset olisivat mahdollisimman objektiivisia, eli tutkija pystytään erottamaan tutkimuskohteesta, niin että tutkijan omat ennakkokäsitykset tai toimenpiteet eivät vaikuta tutkittavan aiheen ominaisuuksiin tai tuloksiin. Sosiaalitieteellisessä tutkimuksessa kuitenkin täydelliseen objektiivisuuteen on lähes mahdotonta päästä. (Juuti & Puusa 2020, luku 11.) Tutkimuksen luotettavuutta parantaa se, että sen ovat suorittaneet kaksi tutkijaa. Tämä vähentää yhden tutkijan subjektiivisen näkökulman näkyvyyttä tutkimustuloksissa ja johtopäätöksissä. Näin ollen tutkimustulokset ovat objektiivisempia verrattuna tilanteeseen, jossa tutkimuksen olisi toteuttanut yksinään yksi tutkija.

6.3 Tutkimusprosessi ja ammatillinen kasvu

Ensimmäinen opinnäytetyömme oli kuin syvä sukellus tuntemattomaan. Aiheemme oli uusi ja vähän tutkittu, ja kumpikaan meistä ei ollut aiemmin tehnyt näin mittavaa tutkimustyötä. Matkan varrella opimme opinnäytetyöprosessista vaihe vaiheelta, tutustuimme menetelmäkirjallisuuteen ja kohtasimme monenlaisia haasteita. Aikataulutuksen hallinta oli yksi suurimmista haasteista, kun molemmat teimme töitä opiskelun ohessa. Joutuessamme tasapainoilemaan ajan kanssa, opimme arvokkaita taitoja ajanhallinnassa. Haastattelujen suhteen kohtasimme äkillisiä peruutuksia, mikä lisäsi odottamattomia mutkia matkaan. Tällaiset tilanteet opettivat meille joustavuutta ja nopeaa sopeutumista. Luokittelu ja litterointi toivat omat haasteensa, kun aineistoa oli valtavasti ja monimuotoisesti. Tämä oli opettavainen kokemus, ja saimme arvokasta osaamista monimutkaisen aineiston käsittelyyn. Tarkentavien kysymysten käyttö haastatteluissa oli avainasemassa. Huomasimme, että kysymysten laajuuden tasapainottaminen oli taitolaji. Se oli oppimiskokemus, joka auttoi meitä hienosäätämään lähestymistapaamme tulevaisuuden tutkimuksissa. Valitsimme tutkimuksemme aiheeksi uuden ja vähän tutkitun alueen, mikä toi omat haasteensa, mutta samalla avasi mahdollisuuksia tuoda uusia näkökulmia alalle. Vaikka aikataulumme venyi hieman alkuperäisestä suunnitelmasta, olemme silti tyytyväisiä lopputulokseen. Tutkimuskysymyksiimme saadut vastaukset konkretisoivat ammatillista kasvuamme. Vaikka kohtasimme haasteita, kuten

aikataulujen venymistä, opimme paljon. Kriittinen medialukutaitomme kehittyi, ja ymmärryksemme sote-alan tilanteesta syveni. Kasvoimme tietoisiksi alan haasteista ja työtaisteluista. Hyvä yhteistyö oli avainasemassa opinnäytetyön onnistumisessa, sillä tasapuolinen työnjako ja tiivis yhteistyö auttoivat meitä jaksamaan tutkimustyön haasteissa. Näistä kokemuksista ammenamme oppia tulevaisuutta varten ja hyödynnämme opittuja taitoja ja näkökulmia tulevissa tutkimuksissamme ja ammatillisessa kasvussamme.

6.4 Tulosten hyödynnettävyys ja jatkotutkimushaasteet

Opinnäytetyössä kartoitettuja sote-alan opiskelijoiden ajatuksia ammattiin valmistumisesta työtaisteluiden aikana ja sen jälkeen, voidaan hyödyntää kouluissa ja harjoittelupaikoissa kiinnittämällä huomioita oikeanlaisen ja oikea-aikaisen tuen kohdentamiseen opiskelijoille tulevaisuudessa. Tutkimus antaa tärkeää tietoa siitä, millaisia vaikutuksia alan työtaisteluilla on opiskelumotivaatioon, alalle valmistumiseen ja alan vetovoimaisuuteen. Tutkimuksen tulokset osoittavat, että harjoittelupaikkojen ja koulujen välille tarvittaisiin enemmän yhteistyötä. Se sujuvoittaisi ongelmatilanteiden, kuten työtaisteluiden vaikutusten, ratkaisua opiskelijälähtöisestä näkökulmasta tukien ammatillista kehittymistä. Alan vetovoimaisuus on saatava turvattua, jotta alan opiskelijoita riittää myös tulevaisuudessa.

Koulujen lisäksi opinnäytetyö tarjoaa merkittävää tietoa ammattijärjestöille työtaisteluiden sivuvaikutuksista alan opiskelijoihin. Keskeisenä ajatuksena työtaisteluilla haetaan hyvää, mutta niillä on kauaskantoisia vaikutuksia opiskelijoiden kokemuksiin alasta sekä alan arvostamiseen. Pahimmillaan alan heikko tilanne ja työtaisteluiden tapahtumat voivat saada opiskelijan miettimään jopa opintojen keskeyttämistä ja alanvaihtoa. Opinnäytetyö on saatavilla sähköisesti avoimena julkaisuna Theseus-julkaisutietokannassa, missä se on vapaasti kaikkien aiheesta kiinnostuneiden hyödynnettävissä.

Opinnäytetyön aihe on saanut aikaisemmin vähän tutkimushuomiota, ja tämän vuoksi tutkimus tuo uutta tietoa työtaisteluiden vaikutuksista opiskelijoiden motivaatioon opiskella ja valmistua alalle. Otanta (n=7) on tutkijoiden resurssien ja haastateltavien hankalan saatavuuden vuoksi varsin suppea, mikä asetti osaltaan rajoituksia tutkimukselle. Aineistossa korostuu yksittäisten henkilöiden näkemykset asioista, eikä yleisiä olettamuksia näin ollen voida tehdä kaikkien sote-opiskelijoiden

puolesta. Tämä huomioon ottaen olisi mahdollista laajentaa tutkimusta suuremmalle otannalle, jolloin saataisiin kokonaisvaltaisempi kuva aiheesta ja aineistosta voitaisiin tehdä universaaleja oletuksia. Lisäksi tulevaisuudessa aihetta voitaisiin tutkia hieman eri näkökulmasta, esimerkiksi keskittymällä työtaisteluiden aikana opintonsa keskeyttäneiden opiskelijoiden ajatuksiin. Tällainen lähestymistapa voisi tuoda täsmällistä lisätietoa juurisyistä, jotka liittyvät opintojen keskeyttämiseen sekä tarjoaisi tärkeää tietoa kouluille opiskelijoiden tukemiseksi ja koulutusohjelmien kehittämiseksi vastaamaan paremmin mahdollisiin haasteisiin työtaistelutilanteissa. On kuitenkin otettava huomioon, että aineiston saatavuus saattaa aiheuttaa haasteita.

LÄHTEET

Alleydog 2021. Work Motivation. Hakupäivä 5.5.2023. <https://www.alleydog.com/glossary/definition.php?term=Work+Motivation>

Eronen, Eeva 2019. Kysely: Sairaanhoidajien tyytymättömyys palkkaan ja työoloihin kasvaa- ”Ääri- rajoilla työskentely näkyy ennemmin tai myöhemmin hoidon laadussa”. Työhyvinvointi. Talouselämä. Hakupäivä 17.4.2023. <https://www.talouselama.fi/uutiset/kysely-sairaanhoidajien-tyytymattomyys-palkkaan-ja-tyooloihin-kasvaa-aarirajoilla-tyoskentely-nakyy-ennemmin-tai-myohemmin-hoidon-laadussa/190d5447-aefa-3163-9dd5-596c64594a24>

Hara, Jyrki & Rytönen, Eelis 2022. Hoitolana työkiistaan sopu – kiistan osapuolet hyväksyivät valtakunnansovittelijan esityksen. Yle. Hakupäivä 5.5.2023. <https://yle.fi/a/3-12647307>

Harja, Jyrki & Rytönen, Eelis 2022. Hoitoalan työkiistaan sopu – kiistan osapuolet hyväksyivät valtakunnansovittelijan esityksen. Yle.fi. Hakupäivä 21.4.2023. <https://yle.fi/a/3-12647307>.

Juuti, Pauli & Puusa, Anu 2020. Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Helsinki: Gaudemus Oy. Hakupäivä 20.11.2023. Bookbeat. Vaatii käyttöoikeuden.

Juvonen, Arja & Juuso, Kaisa 2022. Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta. Valiokunnan mietintö StVM 14/2022 vp-HE 130/2022 vp. Hakupäivä 2.5. 2023. <https://www.eduskunta.fi/FI/Vaski/sivut/aanestys.aspx?aanestysnro=4&istuntonro=94&vuosi=2022>.

Kankkunen, Päivi & Vehviläinen-Julkunen, Katri 2013. Tutkimus hoitotieteessä. 3. uudistettu painos. Helsinki: Sanoma Pro. 66.

Kela 2023. Opintolainahyvyys. Hakupäivä 26.10.2023. <https://www.kela.fi/opintolainahyvyys>
Keva 2023. Kuntien työvoimaennuste: Hoitajapula kaksinkertaistui kahdessa vuodessa. Hakupäivä 5.4.2023. <https://www.keva.fi/uutiset-ja-artikkelit/kuntien-tyovoimaennuste-hoitajapula-kaksinkertaistui-kahdessa-vuodessa/>

Kunta- ja hyvinvointialueyönantajat 2022. Hakupäivä 4.4.2023. <https://www.kt.fi/sopimukset/sote/2022>

Kunttu, Kristina, Komulainen, Anne, Kosola, Silja, Seilo, Noora & Väyrynen, Tommi 2021. Opiskeluterveys. 2. uudistettu painos. Helsinki: Kustannus Oy Duodecim.

Lämsä, Anna-Maija & Hautala, Taru 2005. Organisaatiokäyttäytymisen perusteet. Edita, Helsinki.

Mäenpää, Kati 2021. Oulun Yliopisto. Väitöskirja. Motivation regulation and study well-being during nurse education studies. Hakupäivä 1.12.2023. <http://jultika.oulu.fi/files/isbn9789526231532.pdf>

Opinvoimala. 1.1 Mistä opiskelumotivaatiossa on kyse? Hakupäivä 12.2023. <https://www.opinvoimala.fi/sivu/1.1-mista-opiskelumotivaatiossa-on-kyse>

Salmela-Aro, Katariina & Kiuru, Noona 2018. Motivaatio ja oppiminen kulkevat käsi kädessä. Kaveriverkostot ja oppimismotivaatio. Teoksessa Motivaatio ja oppiminen. Salmela-Aro, Katariina (toim.) Jyväskylä: PS-kustannus.

Sinokki, M. 2016. Työmotivaatio. Innostusta, laatua ja tuottavuutta. Helsinki: Tietosanoma Oy ja Marjo Sinokki.

Sinokki, M. 2017. Työmotivaatio ratkaisee tuloksen. Lääkärilehti 12/2017, 772-773. Hakupäivä 5.5.2023. <https://www.laakarilehti.fi/ajassa/nakokulmat/tyomotivaatio-ratkaiseetuloksen/?public=3327280ec6dc49d6d532b05fd4dae3ba>

Suomen lähi- ja perushoitajaliitto SuPer ry 2022. Tehy ja SuPer hylkäsivät sovintoehdotuksen, joukkoyrityksen nautuminen uhkaa uusia hyvinvointialueita. Hakupäivä 25.4.2023. <https://www.superliitto.fi/viestinta/tiedotteet-ja-kannanotot/tehy-ja-super-hylkasivat-sovintoehdotuksen-joukkoyrityksen-nautuminen-uhkaa-uusia-hyvinvointialueita/>.

Suomen lähi- ja perushoitajaliitto SuPer ry 2022. Tehy ja Super: Lakkovaroitus kuuteen sairaanhoitopiiriin-25000 hoitajaa lakkoon terveydenhuollossa. Hakupäivä 25.4.2023. <https://www.superliitto.fi/viestinta/tiedotteet-ja-kannanotot/tehy-ja-super-lakkovaroitus-kuuteen-sairaanhoitopiiriin-25-000-hoitajaa-lakkoon-terveydenhuollossa/>.

Suomen Yrittäjät. Työtaistelut. Hakupäivä 16.4.2023. <https://www.yrittajat.fi/tyonantajalle/tyosuhde/vapaat-ja-poissaolot/tyotaistelut/>.

Tampereen yliopisto. Opiskelumotivaatio. Hakupäivä 11.4.2023. <https://www.tuni.fi/fi/opiskelijan-opas/kasikirja/uni/opiskelun-ja-hyvinvoinnin-tuki/opiskelutaidot-0/opiskelumotivaatio>.

Tehy 2022. Potilasturvallisuus. Tehy.fi. Hakupäivä 17.4.2023. <https://www.tehy.fi/fi/neuvottelukierros/potilasturvallisuus>.

Tehy. SOTE-sopimuksen sopimusratkaisu 2022-2025 (2027). Hakupäivä 4.4.2023. <https://www.tehy.fi/fi/tyoelamaopas/tyoentosopimukset/sopimusratkaisu-sote>.

Teppo, Anni 2022. Aviin tehty jo yli 5 000 vaaratilanneilmoitusta – Pahentunut henkilöstöpula lisännyt ilmoitusten määrää. Kauppalehti. Hakupäivä 22.4.2023. <https://www.kauppalehti.fi/uutiset/aviin-tehty-jo-yli-5-000-vaaratilanneilmoitusta-pahentunut-henkilostopula-lisannyt-ilmoitusten-maaraa/3e225733-d1d1-4e90-b700-41b08d742772>

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu laitos. Helsinki: Tammi.

LIITTEET

Haastattelurunko	liite 1
Kutsukirje haastatteluun	liite 2
Haastattelun sopimus pohja	liite 3

1. Tietopohja, aiheen pohjustaminen lyhyesti (haastattelijat)

- työtaisteluiden tapahtumat
- sopimuksessa sovitut asiat

2. Opiskelu

- opiskelu työtaisteluiden aikana
- työtaisteluiden vaikutukset opiskelumotivaatioon
- konkreettiset vaikutukset opiskeluun ja ammattitaidon kehittymiseen

3. Opiskelijoiden huomioiminen

- oman äänen kuuleminen
- opiskelijoiden tukeminen työtaisteluiden aikana
 - koulu, harjoittelupaikat, yhteiskunta

4. Ammattiin valmistuminen

- ajatuksia ammattiin valmistumisesta
 - Suomen hallituksen toimet työtaisteluiden aikana
 - hoitajien arvostus
 - hoitajapula
- vaikutukset valmistumisen aikatauluun

5. Työtaisteluiden tulos

- yleisesti ajatuksia syntyneestä sopimuksesta
- hyvät ja huonot puolet
- palkkaus, työolot

6. Tulevaisuus

- ammatilliset odotukset ja suunnitelmat valmistumisen jälkeen
- uranäkymät

7. Vapaa sana

- opiskelijat saavat vapaasti jakaa omia ajatuksiaan aiheesta

Tervehdys!

Kaipaamme opinnäytetyötämme varten haastateltavia!

Olemme kolmannen vuoden sairaanhoitaja opiskelijoita ja olemme tekemässä opinnäytetyötä aiheesta "**SOTE-ALAN OPISKELIJOIDEN AJATUKSIA AMMATTIIN VALMISTUMISESTA TYÖTAISTELUIDEN AIKANA JA SEN JÄLKEEN**". Haluamme selvittää opiskelijoiden näkemyksiä ja kokemuksia liittyen vuoden 2022 Tehyn ja Superin sekä työnantajaosa-puolen KT:n välisiin työtaisteluihin.

Tarkoituksenamme on järjestää kaksi kolmen henkilön ryhmähaastattelua, joissa keskustelemme työtaisteluiden vaikutuksista opiskeluun ja alalle valmistumiseen. Haastattelut tullaan äänittämään aineistonkäsittelyn vuoksi. Haastateltavien henkilöllisyydet pysyvät tutkimuksessamme anonymoina.

Haastatteluiden ajankohta on elo-syyskuun vaihteessa. Otamme parhaamme mukaan huomioon toiveenne haastatteluajan ajankohdan järjestämisessä. Olisimme erittäin kiitollisia, jos voisitte ottaa osaa tutkimukseemme. Haastattelut ovat tärkeä osa tutkimustamme, ja niiden avulla voimme kerätä arvokasta tietoa opiskelijoiden ajatuksista ja tuntemuksista liittyen valmistumiseen alan kriisin aikana. Tavoitteenamme on saada kattava kuva siitä, miten nämä tekijät vaikuttavat opiskelijoiden näkemyksiin ja tulevaisuuden suunnitelmiin alalla.

Jos olette kiinnostuneita osallistumaan haastatteluun, pyydämme teitä vastaamaan tähän sähköpostiin. **Tarjoamme osallistujille maittavan kahvitarjoilun rennon keskustelun lomassa.**

Mikäli haluatte lisätietoja opinnäytetyöstämme tai haastattelusta, voitte ottaa yhteyttä alla oleviin yhteystietoihin. Kiitämme jo etukäteen kiinnostuksestanne ja avustanne tutkimustyössämme!

Ystävällisin terveisin,

Saku Klasila ja Selja Karttunen SAI2OSP

o0klsa00@students.oamk.fi ja o0kase00@students.oamk.fi

Kirjallinen lupa äänitykseen ja aineiston käyttöön tutkimuksessa:

Suostun, että antamiani tietoja saa hyödyntää ja käyttää aineistona tutkimuksessa “sosiaali- ja terveysalan opiskelijoiden ajatuksia ammattiin valmistumisesta vuoden 2022 työtaisteluiden aikana ja sen jälkeen”. Ymmärrän myös, että osallistun tutkimukseen vapaaehtoisesti ja omalla suostumuksellani. Aineisto käsitellään anonyymisti eli haastateltavien henkilöllisyydet pysyvät salassa. Kerätty aineisto hävitetään opinnäytetyön valmistuttua.

Allekirjoitus ja päivämäärä